Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 263 (9640) | 1974 чылдың ноябрь 8, пятница | 1925 чылда үнелезилеттингеен | Өртээ 2 коп.

УЛУГ ОКТЯБРЬНЫҢ ТУГУНУҢ АДАА-БИЛЕ

Кызыл шөлге болган шериг парады

Октябрьниң күүлүг базымнары өндүр улуг ажыл-херектер болгаш үүлелер-биле демдеглеттинген. Оон байырлал бүрүзү бистиң Төрээн чуртувустуң төөгүзүнге чаз үе-чада боон демдеглеттинин турар. Ынчангаш бис бөгүн Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 57 чыл ооң байырлалдыы-биле демдеглевишаан, ленинчи партияның удуртулгазы-биле эрткен оруувусче чоргаарал-биле база келир үеже бүзүрелдиг көрүп турар бис.

Бистиң патриоттуг чоргааралывыс дүрүм ёзугаар боон турар. Совет кижилер беш чылдың тодарадыкчы, дөрткү чылын СЭКП-ниң XXIV съездизинин төөгүлүг шиитпирлерин чедишкиниг күүседир дээш социалистиг чарышты улам калбартыры-биле демдеглеп турар. Чурттуң үлетпүү продукцияларын эң чугула хевирлериниң хөй нуруузун бүдүрериниң талазы-биле тос айларда планын ажыр күүсеткен. Пландан ажыр 5,5 миллиард рубльдиг продукциязын сайгарган. Үлетпүр бүдүрүлгезинин өзүлдеш 8,2 хуу шинкпе, азы планнаттынганындан дыка бедик болуп турар. Бүгү улус ажыл-агыйының техниктиг депшилге-биле тодаргайлаттының турар адырары СЭКП-ниң XXIV съездизинин Директиваларында көрүүгенин ёзугаар мурнап турар темп-биле хөгжүп турар.

Көдээниң ажыл-ишчилери чаа-чаа чедишкиниг-ниң чедип алган. Улустуң амыдыралының материалдыг болгаш культурлуг деңнелин чыл санында бедидип турары беш чылдың кол сорулгаларын амыдыралга хажык чокка боттандырып турары ол.

Совет кижилер бистиң Төрээн чуртувус чер-делегейге депшилгелиг кижи төрелгетениң тайбың дээш демиселиниң идегелдиг болгаш доктаамал чөлегиниг-ниг боон турарынга чоргаарлаңар. ССРЭ-ниң делегейде ат-алдары, СЭКП-ниң ленинчи даштыкы политиказы делегейниң дүшкүүрүүг чоруун кошкадырынга, улустар аразында тайбыны болгаш найыралды быжыглаарынга улам дээштиг салдарыны чедирип турар.

Кишиневка болган байырлыг хуралга СЭКП ТК-ниң Чиигине секретары эш Л. И. Брежнев мынчаар демдеглээн: «...Ам кол чүве чүл дизе, совет улустуң, акы-дуңма чурттарының улустарының, бистиң эвилелчиливисти болгаш өскүктеривисти амыдыралының болгаш хөгжүлдезинин идегелдиг тайбың байдалын хандырарынга, бүгү-ниити тайбынны быжыглаарынга СЭКП-ниң XXIV съездизинин угланышкының бистер бүзүрелдиг болгаш хажык чокка үргүлүүлеп турар бис».

Байырлал хүнүнүң эртенинде, улам-на аныяксып, чаартынган чурттуң кол шөлүнге күш-ажылдың маадырлары, совет чурттуң эң эки кижилери чыглып келген. Ол ышкаш маңаа ССРЭ-де дипломаттыг төлөө черлериниң баштыңнары болгаш даштыкы аалчылар турган.

Кызыл шөл — байырлал шинчи книр дерип-шиметтингеп. Күрүненик универсалдыг магазинININ бажыңының кырында өкпеп кызыл пөсте Ленинниң аажок улуг чуруун делгээн. Бистиң күрүнеристиң төрүттүүнүп тывылганы, тайбыныңыг-даа база дайынный-даа фронтуларынга бистиң бүгү чедишкиниривис Ленинниң ады-биле холбашкан. Кремльдиң ханаларында Совет Эвилелиниң үлдезин болгаш эвилелдешкен бүгү 15 республикаларының үлделарын аскан. Кызыл шөлдүң чоок-кавызында бажыннар өнгүр чаагай плакаттар болгаш лозуннар-биле шиметтинген, олар Улуг Октябрьниң мөнгеде, амыдыралы идеяларын алдаржыдып турар.

Кремль курантыларының аялгаларын мурнавышаан, шөлдүн кырынга күүлүг адыш часкаашкыннары, «Ура!», «СЭКП-ге алдар!», «Ленинчи ТК-га алдар!» деп йөрээлдер чангылаңып турган. Партияның болгаш чазактың удуртукчуларынга шөлге турганнар түреттин ханызындан байыр чедирип, динмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыннары-биле утказаннар.

Мавзолейниң Төп индиринде эштер Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Мавзолей индиринин оң талазына Совет Эвилелиниң маршалдары, шериг хевирлериниң маршалдары, армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң генералдары база адмиралдары турган. Шериг парадының киржикчилери бүрүн белен чыскаалыпкан турган.

Эртенгиниң 10 шак. СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, Совет Эвилелиниң Маршалы А. А. Гречко ажык машиналыг Спасск эжиниден хаң үнүп келген. Парадтың командылакчызы машиналыг аңаа уткуштур чорупкан. Москваның Ленин орденниг шериг округунуң шериглериниң командылакчызы генерал-пожовник В. Л. Говоровтуң рапортун хүлээп алган, министр байырлал таварыштыр байыр чедирери-биле шериглерни эргип чорупкан. Солдаттарның «Ура!» деп күүлүг харызы чаңгылаңып турган.

Эш А. А. Гречко Мавзолейниң индиринге үнүп келгеш, өске чугаалаан.

Эш А. А. ГРЕЧКОНУҢ чугаазы

Эштер совет Чепсектиң Күштериң дайынчылары!

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары!

Хүндүлүг даштыкы аалчылар!

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының бежен чеди чыл ооң—бүгү улустуң байырлалынга таварыштыр Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң, Совет чазактың өөрүүзүнден, даасканын ёзугаар Силерге байыр чедирип, амыр-мендиңерни айтырып тур мен.

Кайгамчыктыг болгаш өөрүүкүлүг бо байырлалды совет улус партиясының XXIV съездизинин төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга чедишкиниг боттандырары, беш чылдың дөрткү чылының онзалдаларын хуусаа бетинде күүселири дээш сорук киришкиниг демиселге демдеглеп турар-дыр.

Совет ажылчын аңы, колхозчу тараачын чон, интеллигенция Коммунистиг партиясының удуртулгазы-биле үлетпүүү, көдээ ажыл-агыйны эртем, культураны хөгжүдеринге чаа-чаа улуг чедишкиниерни чедип алган. Совет күрүнениң экономика болгаш камгалал күчүзү улам улгаткан. Улустуң чаагай амыдырал деңнели орашчок бедээн. Ажылчын аңы биле колхозчу тараачын чоннуң эвилели кажангызындан-даа артык бижыг, бистиң политиливис бузулбас моральполитиктиг чаңгыс эптиг. Совет улус Коммунистиг партиясының иштики болгаш даштыкы политиказын изин-биле чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турар.

Социалистиг тургузуушкунуң сорулгаларын акы-дуңма чурттарның ажылчы чоннары совет улус-биле чаңгыс хүрээлеңде чедишкиниг шиитпирлеп турар. Социалистиг күрүнелериң сырый каттыжышкыны, бүгү талалыг дем каттыштырып ажылдаары чайгыдыш чок калбарып, - ханылап турар.

Бистиң партиязыстың болгаш Совет чазаавыстың идепкейлиг, эчис чаагай сорулгалыг ажыл-чорудулгазының, социалистиг дем каттыштырылгазының дугуржуулуг политиказының, дешилгелиг, тайбыңга ынак бүгү күштериң деткимчезиниң ачызында тайбының болгаш улустарның айыыл чок чоруунуң үндезинин ийдеп быжыглап автар, ядролуг дайынның тыптып келириниң айыылын кошкадыр арга бар болган. СЭКП-ниң XXIV съездизинин айытканы Тайбың программазын боттандырарынга улуг чедишкиниер чедип алдынган. Күрүнелериң социал тургузуундан хамаарылга чокка оларның аразында тайбың хожа-хелбээ догуннаашкының болгаш ажыктыг кады ажылдажылганың принциптери делегей харылзааларының практиказынга улам быжыглап турар.

Ыныг турда каштал чурттарында боттарының экономиктиг болгаш политиктиг эргелери дээш ажылчы чоннарның демисеги улам делегей-гей калбарып турар апарган. Португалияга болгаш Грециягa фашистиг диктатураларны дүжүргеш, демократтыг хөгжүлдениң перспективаларын ажыктан.

Ооң-биле чергелештир хөй-хөй чурттарда кедергей барыын үзелдиг, фашистиг болган дайынызырак күштер идепкейжип турар деп чүвени көрбээчеңнел болбас. Улустарның национал болгаш социал хосталгазы дээш хөй-хөй шудургу демиселичилерни кызарган, кара-бажыңнарда хинчектен турар.

Делегей реакциязының болган агрессиянның күштери чепсээн салбаан. Олар делегейде кедилиг оскерлиишкиннерге удурланып, делегей байдалын хораннаарын, делегейни «соок дайын» үезинче эгидерин оралдажып турар. Империалистиг күрүнелер шериг бюджеттерин улгаттырып, эндере чепсеглеңнин үргүлчүлеп турар. Ол күштериң буруузу-биле планетаның хөй-хөй девискээрлеринде дүшкүүрүүг байдал хевээр артып турар. Кипр Республиканың хамаарышпас чоруу, бүрүн эргелиг болгаш бүдүн девискээрлиг турары амдыгаа чедип хандырылмаан. Израиль эжелекчилер эжелеп алганы араб черлерин холгаарларын узамдыктырып турар. Индий-Кыдаттың улустарының идегелдиг тайбың турары ылан хандырылмаан. Бижыг болган чайгылыш чок тайбыны быжыглаарынче эвээш эвес күжешкиниерни салыры петтинип турар, ону дээш улам демисежир херек деп чүвени ол бүгү херечилеп турар.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак тайбының, улустар аразынга кады ажылдажылганың ленинчи политиказын боттандырарын шудургу уламчылан, чурттуң камгаланыр күжүн быжыглаарынче, Армия биле Флотту улам быжыглаарынче кошкан дивес кичээнгейин салып турар.

ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштери бистиң улустуң тургузукчу күш-ажылын көрүүгүр камгалап, тайбыны, Төрээн чуртуңуң ажылы чок чоруун камгалаарынга серемчилелдиг туржуп турар. Олар тергин черлериг дайынчы техникалыг болгаш чепсектиг, ленинчи партияны долгандыр сырый каттышкан, күүлүг дайынчы коллектив боон турар. Совет дайынчылар акы-дуңма чурттарның армиялары-биле кады социализмниң улуг чаалаан алышкыннарын моон соңгаар-даа идегелдиг камгалаар.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының бежен чеди чыл ооң делгерезин!

Улуг совет улус болгаш ооң маадырлыг чепсектиг күштери делгерезин!

Ажылчын аңының, бүгү совет улустуң шылгаттынган авангарды—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынга алдар!

Ура!

(Уланчызы 3-кү арыда).

БАЙЫРЛЫГ ХҮЛЭЭП АЛЫЫШКЫН

Совет Социалистиг Республикалар Эвилелиниң чазаа Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл ооң-биле холбаштыр ноябрь 7-де хүлээп алышкын кылган.

Эштер Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, СЭКП ТК-ның кежигүннери болгаш кежигүнүнге кандидаттар, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының кежигүннери, партияның хоочуннары, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, министрлер, Совет Эвилелиниң, шериг хевирлериниң маршалдары, генералдар, адмиралдар, көдээ ажыл-агыйның, үлетпүүнүң мурнакчылары, төп ведомстволарның, албан черлериниң удуртукчулары, ССРЭ-ниң ужудукчу-космонавтылары, эртем, культура ажылдакчылары, совет хөй-нинтиниң төлөөлекчилери, Кызыл шөлге болган шериг парадының киржикчилери хүлээп алышкынга келген.

Байырлалга киржир дээш Москвага келген даштыкы аалчылар хүлээп алышкынга база келген.

Залга ССРЭ-де дипломаттыг төлөө черлериниң баштыңнары турган.

Чыылганнар СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. В. Подгорныйның чугаазын дыңнаан.

Эргим эштер!

Хүндүлүг даштыкы аалчылар!

Агайлар болгаш дээргилер!

Совет улус бөгүн Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл ооң байырлалдыг демдеглеп турардыр.

Бүгү чурттарда, бүгү диптерде аңгы талазы-биле бистиң акы-дуңмаларывыс, өскүктеривис, чаңгыс сеткилдиглеривис бо хүнүү шынап-ла боттарының байырлалы деп саналы турар. Дарлакчылар болгаш дарлатканнар чок турар хостуг иштилелдиг болур дугайында кижи төрелгетенниң кезээде бодап келген күзелин боттандырарынче орукту Улуг Октябрь ажыткан, марксизм-ленинчи идеяларның чайыңнанчак типлелгези болу берген. Бүгү-делегей төөгүзүнге чаз үе-чаданы ол ажыткан.

Хөй национал-дыг совет улус бөгүн өөрүшкүлүг, чаагай сагыш-сеткилдиг байырлап турар. СЭКП-ниң XXIV съездизинин төлевилел айытканы социал-экономиктиг программазын чедишкиниг боттандырып турар. Бистиң планнар социалистиг ажыл-агыйывыс бедик болгаш чайгылыш чок темпилерлиг сайзырап турар. Совет кижилериниң амыдыралының материалдыг болгаш культура деңнелиниң бедип турары чайгылыш чок. Беш чылдың дөрткү чылында күш-ажылчы көдүрлүүшкүн бедик, социалистиг чарыш делгеренгей калбарышкынны, бүдүрүлге коллективтери болгаш мурнакчылары шылгарангай чедишкиниерлиг болган.

Бистиң маадырлыг ажылчын аңгывыс, алдарлыг колхозчу тараачын чонувус, улусчу интеллигенциявыс чаа-чаа бүдүрүлге черлерин ажыглалга хүлээдип берип, продукциянын чаа-чаа хевирлерин бүдүрерин шингээдип ап, колхозтарның хову-шөлдеринге болгаш фермаларынга улуг чедишкиниерни чедип ап, эртем-техниктиг депшилгени дүргедеп, Төрээн чуртту алдаржыдар, коммунизм дээш кайгамчык улуг бодалдарны бөттандырып, Улуг Октябрьның байырлалын уткуп турардыр. Амгы үениң чаа дайынчы техниказы-биле чепсегленген Совет Армия болгаш Шериг-Далай Флоду Октябрьның төөгүлүг чаалап алышкынарын серемчилелдиг камгалап турар. Бистиң Чепсектиг Күштеривистиң кайгамчыктыг парадын оңза сонуургап көрдүвүс. Ук парад сагыш-сеткилге кончуг ханы салдарлыг болган.

Бистиң чуртувустуң делегей байдалы кажан-даа мындыг бижыг турбаан. Совет улус-биле акы-дуңма социалистиг чурттарның улустары бир деңнеп чоруп турар. Национал болгаш социал хосталга улам ханылап, калбарып турар.

Совет күрүнениң эчис сорулгалыг даштыкы политиказы чаагай түннелдерни берип турар. Аңгы-аңгы социал тургуузуглуг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ догуннаашкының принциптери делегей харылзааларының практиказынга улам быжыгып турар.

Эргим өскүктер, эштер!

Хүндүлүг даштыкы аалчылар!

Улуг байырлал биле холбаштыр силерге, бистиң алдарлыг найысылалывыс Москваның ажылчы чоннарынга, маадырлыг ажылчын аңыгга колхозчу тараачын чоңга, интеллигенцияга, Совет Армия биле Флоттуң дайынчыларынга, бистиң кайгамчыктыг хөрээженнивиске, аныяктарывыска, бүгү совет улуска Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң, Совет чазактың өөрүүзүнүнүң чүректиг ханызындан изиг-байыр чедирерин, Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл ооңга алдар-кыдыр йөрээл дашказын көдүрерин чаңгызаарап көрүүнер.

Бистиң бүгү тиилелгелеривистиң сорук кирикчизи болган организакчызы — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!

Коммунизм тургузукчузу — улуг совет улуска алдар!

Ынак Төрээн чуртувус — Совет Социалистиг Республикалар Эвилели быжыгып, чечеткелеп турзун!

Силерниң алдар-кадыңнар дээш, эргим эштер!

* * *

Эш Н. В. Подгорныйның чугаазын чыылганнар адыш часкап уткаан, улуг кичээнгейлиг байдалга эрткен.

Хүлээп алышкын чүректиг ханызындан чылыг найыралдыг байдалга эрткен.

Хүлээп алышкының киржикчилериниг байырлалдың улуг концертин көргүскен.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң 1974 чылда эртем болгаш техника талазы-биле Күрүне шаңналдарын тыпсыр дугайында

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чаңында эртем болгаш техника талазы-биле Ленинчи база Күрүне шаңналдарының талазы-биле комитетиң хиирген саналын чугаалажып көргеш, СЭКП Төп Комитеди биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ССРЭ-ниң 1974 чылда Күрүне шаңналдарын тыпсыр деп доктаатка:

I. ЭРТЕМ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. Күрүнениң С. И. Вавилов аттыг оптика институдунуң киллис эргелекчилери, физика-математика эртемнериниң доктору Михаил Павлович **Ванюковка**, физика-математика эртемнериниң докторлары Артур Афанасьевич **Макка**, Алексей Михайлович **Бонч-Бруевичиге**, ол-ла институттуң улуг эртем ажылдакчылары, химия-эртемнериниң доктору Гарегин Оганесович **Карапетянга**, техниктиг эртемнериниң кандидаты Ефим Исарович **Галантыга**, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының П. Н. Лебедев аттыг физика институдунуң улуг эртем ажылдакчылары, физика-математика эртемнериниң кандидаттары Евгений Михайлович **Дианов**ка, Петр Георгиевич **Крюковка**, Ленинградтың оптика-механика каттыжышкынының төп конструктор бюрозунуң начальнигинин оралакчызы Юрий Васильевич **Любавскийге**, ол-ла каттыжышкынның бүдүрүлге эргелекчизи Евгений Альфонсович **Вершинскийге**, Лыткаринскийниң оптиктиг шыл заводунуң ажылдакчылары, СКТБ бюрозунуң начальнигы Елизавета Ивановна **Корягинага**, слесарь Борис Николаевич **Репинге**, техниктиг эртемнериниг кандидаты, КБ кол инженери турган Борис Васильевич **Скворцовка** — неодим шылбиле ажылдаар оптиканың квант генераторларын төлевилеп чогаатканы болгаш тускай бүдүрериг шингээдип алганы дээш.

2. ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының акустика институдунуң сектор эргелекчизи, физика-математика эртемнериниң доктору Игорь Александрович **Викторовка**, радиотехника болгаш электроника институдунуң директорунуң оралакчызы, физика-математика эртемнериниг доктору Юрий Васильевич **Гуляевке**, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының А. Ф. Иоффе аттыг физика-техниктиг институдунуң сектор эргелекчизи, физика-математика эртемнериниг доктору Вадим Львович **Гуревичиге**, Физика-техниктиг болгаш радиотехниктиг хемчээшкиниер эртем-шинчилелиниг бүгү-эвилел институдунуң лаборатория начальниги, физика-математика эртемнериниг доктору Владислав Иванович **Пустовойтыга** — акустоэлектрониканың теория үндезинерин тургузар талазы-биле бөлүк шинчилелдери дээш.

3. Пес аргыладаының Москва институдунуң кафедра эргелекчизи, техниктиг эртемнериниг доктору Захар Александрович **Роговниге** — целлюлозаның химия талазы-биле өскерлиишкиннериниг болгаш модификациязының талазы-биле бөлүк шинчилелдер дээш.

4. ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының бүгү-нинти төөгү институдунуң улуг эртем ажылдакчызы, ажыл удуртукчузу, төөгү эртемнериниг доктору Борис Яковлевич **Михайловка**, ол-ла институттуң ажылдакчылары, улуг эртем ажылдакчылары, сектор эргелекчизи, төөгү эртемнериниг доктору Григорий Николаевич **Севостьяновка**, төөгү эртемнериниг доктору Виктор Леонидович **Мальковка**, төөгү эртемнериниг кандидаты Иван Матвеевич **Красновка**, ВЦСПС-тиң профшимчээшкининиң дээди школазының ажылдакчылары, төөгү эртемнериниг кандидаты, кафедра эргелекчизи Владимир Александрович **Корольковка**, төөгү эртемнериниг кандидаттары, доцентилер Инна Ивановна **Жмыховага**, Александр Поликарпович **Медведевке**, Москваның М. В. Ломоносов аттыг күрүне университединиң доцентилери, төөгү эртемнериниг докторлары Николай Васильевич **Сивачевка**, Евгений Федорович **Языковка**, СЭКП ТК-ның сектор эргелекчизи, төөгү эртемнериниг кандидаты Николай Владимирович **Мостовецке**, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының философия институдунуң улуг эртем ажылдакчызы, төөгү эртемнериниг кандидаты Иван Иванович **Черкасовка**, төөгү эртемнериниг доктору Петр Александрович **Шипхинге**,— 1970-71 чылдарда парлап үндүрген «Чаа үеде АКШ-ка ажылчын шимчээшкининиң төөгүзү» деп ийи томнуг монография дээш.

5. ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының археология институдунуң Ленинград салбарының лаборатория эргелекчизи, төөгү эртемнериниг доктору Сергей Аристархович **Семёновка** —1957 болгаш 1968 чылдарда парлап үндүрген «Баштайгы амыдырал техниказы (шинчилел ажылдарының истер аайы-биле эң бурунгу чепсек-херекселдерни болгаш кылыгларны шинчилел көргениниң дуржулгазы)» база «Даш чепсек үеринде техника сайзыралы» деп монографиялар дээш.

6. ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының радиотехника болгаш электроника институдунуң киллис эргелекчизи, ажыл удуртукчузу, техниктиг эртемнериниг доктору Михаил Александрович **Колосовка**, ол-ла институттуң ажылдакчылары, техниктиг эртемнериниг доктору, директорунуң оралакчызы Леон Александрович **Армандыка**, техниктиг эртемнериниг доктору, лаборатория эргелекчизи Олег Изосимович **Яковлевке**, физика-математика эртемнериниг кандидаты Николай Александрович **Савичиге**, улуг эртем ажылдакчылары Борис Прокофьевич **Трусовка**, Рудольф Владимирович **Вакитькога**, Юрий Иванович **Бехтеревке**, Леонид Васильевич **Онищенкога**, техниктиг эртемнериниг кандидаты, биче эртем ажылдакчызы Анатолий Иванович **Ефимовка**, улуг инженер Михаил Борисович **Васильевке**, техниктиг эртемнериниг кандидаты, СКБ секторунуң начальниги Давид Яковлевич **Штерниге**, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының космос шинчилелдериниң институдунуң улуг эртем ажылдакчызы Анатолий Андреевич **Пилатка**,— ыраккы космоска радио чалгыларының тараарынга хамаарыштыр «Венера», «Марс» болгаш «Луна» аппаратларның дузазы-биле кылган шинчилелдери дээш.

II. ТЕХНИКА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. «Туркменнефть» каттыжышкынның шинчилеп чер үттээрининиң 4 дугаар конторазының Шехитлик участогунуң улуг геологу турган Байрам **Атдаевке**, ук каттыжышкынның кол геологу, геология-минералогия эртемнериниг кандидаты Марс **Аширмамедовка**, ол-ла каттыжышкынның кол геологу турган, геология-минералогия эртемнериниң доктору Владимир Владимирович **Денисовка**, «Туркменгазразведка» трестиң кол геологу, геология-минералогия эртемнериниг кандидаты Владимир Яковлевич **Соколовка**, ол-ла трестиң кол инженери Александр Павлович **Юмашевке**, Чөөн үүктүү геология-геофизика экспедициязының ажылдакчылары, шинчилел белүүнүң начальниги Анадурды **Дурдыевке**, кол геофизиктиг хүлээлгезин күүседип турар, геология-минералогия эртемниериниг кандидаты Иван Васильевич **Васильевке**, Туркмен ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң геология эргелелиниг кол геофизиги Геннадий Николаевич **Калмыковка**, ССРЭ-ниң Геология министерствозунуң эргелел начальниги, геология-минералогия эртемнериниг доктору Владимир Владимирович **Семёновка**, Геология эртем-шинчилелиниг бүгү-эвилел институдунуң улуг эртем ажылдакчызы, геология-минералогия эртемнериниг кандидаты Дор Маркусович **Мильштейнге**, Бойдус газтарының эртем-шинчилелиниг бүгү-эвилел институдунуң лаборатория удуртукчузу, геология-минералогия эртемнериниг доктору Геннадий Иванович **Амурскийге** Туркмен ССР-де Штатлык деп черде ховар дээн газ курлавырын тыпканы, бедик дээштиг шинчилээни болгаш элезиниг Каракум ховузунуң байдалынга ону казып сайгарар кылдыр шалыпкын белеткээни дээш.

2. Белорус ССР-ниң Эртемнер академиязының академиктери, Картофель болгаш ногаа өстүрериниг эртем-шинчилелиниң белорус институдунуң лабораториялар удуртукчулары, ажыл удуртукчулары Петр Иванович **Альсмикке**, Николай Афанасьевич **Дорожкиге**, ол-ла институттуң ажылдакчылары, көдээ ажылагый эртемнериниг кандидаты, киллис эргелекчизи Николай Демьянович **Гончарга**, көдээ ажыл-агый эртемнериниг кандидаты, лаборатория эргелекчизи Иосиф Иванович **Адамовка**, көдээ ажыл-агый эртемнериниг кандидаттары,

(Уланчызы 3-кү арыда).

Кызылдың ажылчы чоннары ның байырлыг чыскаалы.

УЛУГ ОКТЯБРЬНЫ БҮГҮ ТЫВА БАЙЫРЛААН

Кызыл

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязынын өндүр чырык байырлалы база катап моорлап келген. Оон солангылыг чырык хереллериден өнмяк республикавыс, оон найысылалы Кызыл улам көрүштүг, байырлал шинчилиг апарган.

Кызыл хоорайнын кудумчуларын, бажыңнарын кызыл туктар, лозуңнар-биле каас-чараш шимээн.

Найысылалдың төвү — В. И. Ленин аттыг шөл эвилелдешкен республикаларнын туктары, транспарантылар, лозуң, плакаттар-биле шиметтингеи.

Революсчу ырларнын марыжын, аялгаларын үрер-хөгжүм чиртиледир ойнап турган. Хоорайда байырлалдың аялгазы долган.

Гениалдыг мерген угаанныг кижи, бүгү делегейдин ажылчы чоннарынын башкызы болган баштынчызы улуг Ленинин тураскаалынын чанынга хүндүлүг таңмылдар тургулапкан.

Эртенгинин 11 шак четкелек чорда, индивге СЭКП обкомунун бюро кежигүннери, республиканын болгаш Кызыл хоорайнын харнысалгалыг ажылдакчылары, найысылалдың хөй-ниитизинин төлөөлери үнгүлеп келгилээн.

СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширшин СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Соведениң Президиумунун болгаш республиканын Министрлер Чөвүлелиниң мурнундан Октябрьнын социалистиг Улуг революциязынын 57 чыл ою-биле чыылганнарга изиг байыр чедирип, чүве чугаалаан.

Ажылчы чоннарның байырлыг чыскаалы эгелээн.

Бистин ынак башкывыс Ильичнинң улуг портрет чуруун, СЭКП ТК-ның Политбюрозукүн кежигүннериниң портреттерин туткулаан хөй кижилиг колонна байырлыг чыскаалды баштап алгаш эрткен.

В. И. Ленин аттыг шөл-биле Октябрь мурнунун социалистиг чарыжынын тиилекчилери коллективтериниң колонналары эртип эгелээн. Кыпкан оттун чалбыжы дег кызыл туктар чыскаалганнарның кырынга чалгып, кинскип чораан. «Улуг Октябрь делгерезин!», «Төрээн чуртка алдар!», «Чон биле партия чаңгыс эптиг» деп лозуңнарны, СЭКП ТК-ның Политбюрозунун кежигүннериниң портреттерин чыскаалганнар туткулап алгылаан.

Кызылдың алгы заводу — республиканың хоочун бүдүрүлгелериниң бирээзи. Заводтун ажылчын кижилери боттарының шалыпчы бүдүрүлгезинге чоргаарланып турар.

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязынын 57 чыл оюнга уткуштур чоруп ора, алгы заводунун күш-ажылчы коллективи он айларның планныг онаалдаларын чедиишкиниг күүсеткен. Мурнакчы ажылчыннар Г. Лавриченко, Т. Семина, Р. Сафиулина болгаш өскелер-даа боттарының шалыпчы күш-ажылы-биле коллективиниң бедик хүндүткелин чедип алган.

Тоску беш чылдың тодарадыкчы чылынын планныг онаалдаларын болгаш алган социалистиг хүлээлгелерин күүседир дээш Улуг-Хем ыяш үлетпүр ажыл-агыйының коллективи шалыпчы ажылдаан. Ол Октябрь мурнунун социалистиг чарыжының тиилекчилери болган. Ол он айларның продукция бүдүрериниң, ону сайгарарының планын ажыр күүсеткен. Мурнакчы ажылчыннар Б. Маалы, В. Щербинин, Н. Лопсан болгаш өскелер-даа бо улуг коллективтиң чоргаарланыр мурнакчы кижилери ол. Олар шуптузу Улуг Октябрьнын байырлалын төлептиг уткаан.

Индир байы-биле республиканын «Тыва коммунэнерго» бүдүрүлгезиниң ажылчыннары соруктур базын эткен. Бо коллективтиң күш-ажылчы көргүзүглери бедик. Бо чылгы уткуштур алган планында коллектив чылда көрдүнген пландан 4 млн. киловатт-шак электри энергиязын немей сайгарар, 55 муң рубль орулганы немей бээр, орулгалыг болурун 1,05 хуу көзүдедир деп айыткан. Ол сорулгалар ам амыдыралда херек кырында боттанган.

Үшкү квартада электроэнергия сайгарарының планын коллектив 101,2 хуу күүсеткен. Пландан ажыр ол үениң иштинде 13 муң рубльдиг орулгазын бергеи.

Индирден «Ажылчыч ангының бүгү совет улустун шылгаттынган авангарды — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин!», «Беш чылды чедиишкиниг доозар дээш бүгү улустун социалистиг чарыжының мурнуку одуруунда чоруп орар бүдүрүлгениң мурнакчыларынга болгаш чаартыкчыларынга алдар!» деп, лозуңнар чаңгыланып турган.

Кызыл хоорайның амыдырал хандырылга комбинадының ажылчыннарының чыскаалы көрүштүг, каас-чараш шимелдези-биле В. И. Ленин аттыг шөлдеп эрткен. Бо коллективтин Улуг Октябрьга баразалгаткан күш-ажылчы көргүзүү бедик. Ол чонга ачы-дуза чедирериниң планын үшкү квартада 106,2 хуу күүсеткен.

Бо комбинаттың мурнакчы ажылчыннары М. Фирсова, В. Грудинина, Л. Назарова, М. Звальзина болгаш өскелерде социалистиг чарыштын тугун бедик тудуп, боттарының күш-ажылчы үлегер-чижээн кады ажылдап турар өөрүнге көргүскеннер.

Октябрь мурнунун социалистиг чарыжынга Кызыл-садыгның коллективи база тиилекчи болган. Ынчангаш оларның байырлыг чыскаалы көрүштүг каас-шиник, ажылчыннар кызыл-кычыл туктарны, лозуңнарны, транспарантыларны туткулап алгылаан.

Кызыл-садыгда ажылдап турар 1300 кижиниң иштинден 1000 кижи коммунистиг күш-ажыл дээш шимчээшкинде хаара туттуган. Ийи бригадага, чүс ажыг ажылдакчыга ол бедик атты тывыскан.

Чөнүнүң хандырылгазын эжиндип, ону улам таарымчалыг болдурар дээш делгелге садыларны, улуг ярмаркаларны, мурнакчы бүдүрүлгелерже үнүүшкүнүг садыглазашкынны олар хөй удаа организастаан.

В. И. Ленин аттыг шөл-биле «Тыва көдээ тудуг» трестиң автобаазазының, Тыва автооруктун № 1 орук-тудуг эргелелиниң, совхозтарның бүдүрүлге каттыжыышкынының автобаазазының коллективтериниң чыскаалы база эткилээн.

Мурнакчы бүдүрүлгелериниң колонналары эртери билек, хоорайның бүгү школаларының өөреникчилериниң болгаш башкыларының чыскаалы эгелээн.

Бир-ле дугаарында Совет Эвилелиниң Маадыры М. Бухтуев аттыг № 1 школаның чыскаалы индир баары-биле каас-шиник шимелделиг эрткен. Бо колониэзиң шимелдезин Ленинчи комсомолдун эртип келген оруунун төөгүзүнге турасказаткан.

Оларның соондан Кызылдың № 2 ортумак школазының өөреникчилери болгаш башкылары чоруп орган.

СЭКП ТК-ның Политбюрозунун кежигүннериниң портреттери, кызыл туктар, транспарантылар, өн-баазын шарлар, чечектер, «Аас-кежиктиг чаш назын дээш төрээн Коммунистиг партиябыска четтирдивис!», «Улуг Октябрьга алдар!» дээш оон-даа өске янзы-бүрү сестерлиг лозуңнар школаларның байырлыг колонналарын шимеп турган.

Хөгжүм үнү диңмиттелип-ле турган. В. И. Ленин аттыг шөлдүң кыры-биле күүлүг: «Ура!» — дээн үнмер чаңгыланып тургулаан.

Дараазында башкы болгаш политехниктиг институттуң филиалының колонназы индир баары-биле эткилээн. Кызылда күрүнеңиң башкы институдунуң хоочун башкылары Е. Көптева, Е. Салзынмаа, Ш. Сат, Р. Бегзи, Х. Алдын-оол олар болгаш өскелер-даа республиканың школаларынга быжыг билиглиг, дээди эртемниг башкы кадрларны белеткээр талазы-биле улуг ажылдарны кылып турар. Ынчангаш оларның аттары чонга хүндүлүг.

Кызылдың ажылчы чоннарының Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг чыскаалы үзүктел чогу-биле шак мынчаар байырлалдыг эткен.

Улуг Ленинниң өлүм билбес өндүр чырык өөредиг-биле чедсеглеген совет улус Коммунистиг партиязының мерген удуртулгазы-биле коммунизмниң чыртыкылыг келир үезинче бурунгаарлап орар. Октябрьның чырык хүнү Төрээн чуртувусту улам чырыдып турар.

Хову-Аксы

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюн Хову-Аксының ажыл-ишчилери, республиканың бүгү чону-биле бир дөмей, улуг көдүрүүшкүнүг демдеглеп эрткен.

Ноябрь 6-ның кежээзинде Хову-Аксының «Металлург» Культура бажынынга байырлыг хурал болган. Анаа «Тыва кобальт тудуг» эргелелиниң партком секретары В. В. Жестовский илеткел кылган. Оон соонда бүдүрүлгениң мурнакчыларын СЭКП Таңды райкомунун, райкүүскомнун болгаш парткомнун хүндүлүг бижиктери-биле шаннаан.

Ноябрь 7-де эртенгинин 10 шакта Хову-Аксы суурнун ажылчы чоннарының байырлыг чыскаалы эгелээн. Ону школачылар ажыткан. Бо чыскаалдың колонналарында Октябрьның 57 чыл оюн күш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткаан коллективтер, мурнакчы ажылчыннар хөй болган. Комбинаттың ажылчын коллективтериниң аразында социалистиг чарышка он айларның түнелги-биле тиилекчи болган геология-шинчилел бөлүүнүн геологтары, Совет Тываның 30 чыл оюн бедик ажыл-ишчи чедиишкиннерлиг уткааны дээш Тыва АССР-ниң Хүндүлел дептерине кирир бижиткен даг чегинин ажылчыннары аная чоруп орган. Оларның аразында планын 120—130 хуута доктаамал ажыр күүседип турар экскаватор башкарыкчызы А. С. Пятин, тоску 5 чылдың планныг онаалдаларын августа айда-ла күүседипкен проходчиктер бригадазы (бригадири коммунист А. И. Шадрин), үшкү квартада бедик көргүзүглерлиг болган районнун амыдырал хандырылга комбинаттарының аразында шилчиир Кызыл тукту чаалап алган Хову-Аксының амыдырал хандырылга комбинадының коллективи болгаш оондаа өскелер бар.

Байырлыг чыскаал төнген соонда «Металлург» Культура бажынының, спорт залынга волейбол, баскетбол маргылдаалары болган.

Чадаана

Ноябрь 6-ның кежээзинде Чөөн-Хемчик районунун ажылишчидериниң байырлыг хуралы Чадаана хоорайга болуп эрткен. Хуралды партия райкомунун бирги секретары Н. С. Бойду ажыткаш, чылганнарга байыр чедирген. Оон соонда Октябрьның социалистиг Улуг революциязының херел-чырыындан одунгаш, хаан чазакты дүжүр октап, эрге-чагырганы, хосталганы бүрүну-биле холга алган совет чоннун, сларның аразында тыва улустун, 57 чыл иштинде чедип алган ажыл-ишчи чедиишкиннериниң, культура хөгжүлдезинин дугайында илеткелди райкомнун ийиги секретары А. А. Родченко кылган.

Ноябрь 7-де эртенгинин 10 шакта Чадаана хоорайның ажылчы чоннарының байырлыг чыскаалы эгелээн. Колониэаның мурнуку одуруунга районнун бүдүрүлгелериниң ортузунга социалистиг чарыштын тиилекчизи — сүт заводунун коллективи чораан. Оларның соондан ыяш ажыл-агый участогунун, «Сельхозтехниканың» болгаш оон-даа өске мурнакчы коллективтериниң төлөөлери эткен.

Хүнүнүң ийиги чартында хоорайга спортчу маргылдаалар болган.

Шагаан-Арыг

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнга күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш алган социалистиг хүлээлгелерич Улуг-Хем районнун үлетпүр бүдүрүлгелериниң, көдээ ажылагыйының ишчилери багай эвес күүсеткен. Ылаңгыя Терлиг-Хаяның мөңгүн суу бүдүрүлгезинин коллективи, Шагаан-Арыгның ыяш ажыл-агый чери, сүт заводу, «Сельхозтехника» салбыры, «Күш-ажылдың хостуу» совхозтун ажылишчилери байырлалды күш-ажылчы чедиишкиннерлиг уткааннар.

Ноябрьнын 6-да Шагаан-Арыгның Культура бажынынга районнун ажылчы чоннарының байырлыг хуралы болган. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнун дугайында илеткелди СЭКП райкомунун бирги секретары К. А. Маспык-оол кылган. Оон соонда «Ак-Туруг» совхозтун бот-тывынгыр артистери байырлыг хуралдың киржикчилеринге концерт көргүскеннер.

Ноябрьнын 7-де эртенгинин 10 шакта Шагаан-Арыг хоорайга ажылчы чоннарның чыскаалы эгелээн. Ону өөреникчилер ажыткан. Оларның соондан районнун үлетпүр бүдүрүлгелериниң, тудуг, садыг организацияларының чарыжынга тиилээн коллективтер эткен.

Шагаан-Арыг хоорайга болгаш совхозтар төптеринге массалыг оюннар, спортчу маргылдаалар байырлал хүннеринде болган. Арыг-Үзүүнүн ортумак школазының спорт залынга волейбол биле баскетболга районнун бирги чери дээш спортчу маргылдаалар эткен.

Туран

Хоорайның кудумчуларынга, албан организация, бүдүрүлге черлеринге, школаларга, ясли-садтарга кызыл туктар салгын айы-биле чоргаар хөлбеңейнип, лозуңнар оларны каастап, шимеп турган. Байырлалдың чыскаалынга киржир дээн кижилериң омак-хөглүг чугаа-сооду, ырлары ол-бо черлерге тарап, кижи бүрүзүнүн хей-аъдын, тура-соруун көдүрүпкен.

Эртенгинин он бир шакта ажылчы чоннарның чыскаалы эгелээн. Чыскаалды Туранның № 1 болгаш № 2 школаларының коллективтери ажыткан. Дараазында социалистиг чарыштын тиилекчилери—«Кызыл тараачын» совхозтун коллективи, бүдүрүлгелер аразынга калбарган социалистиг чарыштын тиилекчизи— № 957 көжүн чоруур механизастатынган колонианың ажылчыннары чангыс аай базымныг эртип турган. Оларның холдарында кызыл туктар, кыйгырыглар, партия болгаш чазактын удуртукчуларының портреттери көстүп чораан.

Чыскаал доозулган соонда районнун ажылчы чоннарының байырлалы уламчылап, олер волейболга, баскетболга, шыдыраага спортчу маргылдааларны сонуургап көрүп, өскелде массалыг оюннарга киришкеннер.

Кызыл-Мажалык

Районнун ажыл-ишчилери Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл болган оюн күш-ажылчы бедик көргүзүглерлиг ужурашканнар. Район күрүнеге дүк, сүт, эт, садарының база үлетпүр продукциялары бүдүрериниң планыг онаалдаларын чедиишкиниг боттандырып турар.

Кызыл-Мажалык суурнун чурттакчыларының митинг-хуралы дүүн эртенгинин 10 шакта болган. Оон соонда ажылчы чоннарның чыскаалы эгелээн. Баштай чүс-чүс школачылар шуужуп эткен. Оларны социалистиг чарыштын тиилекчилери—райпо болгаш туйбу заводунун коллективтери солуп кан. Чыскаалганнар «Тайбың», «Ден эрге», «Хосталга», «Акыдунмалышкы чорук», «СЭКП-ге алдар!», «Улуг Октябрь делгерезин!» деп сөстерлиг кыйгырыгларны, кызыл, сарыг, ак-көк өңнүт шарларны, бичин тукчугаштарны тудуп чораннар.

Сарыг-Сеп

Каа-Хем районнун ажыл-ишчилери Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнун байырлалынга күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужурашкан.

Ноябрь 6-да районнун суурларынга Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг хуралдар эрткилээн.

Ол-ла хүн Сарыг-Септин Культура бажынынга район төвүнүн ажылчы чонунун байырлыг хуралы болуп эткен. Анаа илеткелди СЭКП райкомунун секретары В. А. Чигерских кылган. Байырлыг хуралдың киржикчилери солун программалыг концертти көрген.

Ноябрь 7-де СЭКП райкомунун, райкүүскомнун бажынының чанынга ажылчы чоннун чыскаалы болган. Чыскаалганнарның колонназын Сарыг-Сеп школазының өөреникчилери, башкылары баштаан. Оларның соондан районнун социалистиг чарыжының тиилекчилери—№ 1104 орук участогу, харылзаа чери, районнун хереглекчилер иниилели болгаш өске-даа мурнакчы коллективтер лозуң, плакаттарлыг, кызыл туктарлыг, транспарантыларлыг эткеннер.

Ажылчы чоннун массалыг хөглээшкини, спортчу маргылдаалар ажыл-агыйлар төптеринге, суурларга болуп эткилээн.

Бай-Хаак

СЭКП Төп Комитединиң партияга, совет улуска Кыйгырынга хей-аът кирген Таңды районнун ажылчы чону тодарадыкчы чылдың планныг онаалдаларын, социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүседир дээш Октябрьның улуг байырлалын политиктиг күш-ажылчы көдүрүүшкүн-биле ужурашкан. Байыр мурнуу чарыының калбарган социалистиг чарыжынга ылаңгыя «Революцияның чалбыжы» совхозтун, Хову-Аксында «Тыва кобальт», амыдырал хандырылга комбинаттарының, Бай-Хаактың септелге-тудуг участогунун коллективтери тиилекчи болуп үнгеи.

Улуг Октябрьнын 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг хуралга илеткелди СЭКП райкомунун ийиги секретары Н. Ф. Болотов кылган. Ноябрь 7-де ажылчы чоннун байырлыг митингилери, чыскаалдары Бай-Хаакка, районнун колхоз, совхозтарының төптеринге болуп эткилээн. Байырлал хүннеринде Бай-Хаакка волейбол, баскетбол маргылдаалары, массалыг дыштанылга кежээлери болган.

Тээли

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюн Бай-Тайганың ажыл-ишчилери күш-ажылчы чедиишкиннерлиг уткуп, байырлалдыы-биле демдеглеп эрттирген.

Тоску беш чылдың тодарадыкчы чылының эткен он айларында районнун тараажылары, малчыннары болгаш өске-даа ишчилери кужениишкиниг ажылдаан. Оон түнелинде күрүнеге эт, тараа садарының чыл планын, эт, сүт садарының он айлар онаалдаларын чедиишкиниг күүсеткен. Районнун культура тургузуушкунунда биче эвес чедиишкиннер бар. Бо дугайында ноябрь 6-да Тээлинин Культура бажынынга болган Октябрь революциязының 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг хуралга СЭКП райкомунун ийиги секретары И. У. Успун илеткелинге чугаалаан.

Ноябрь 7-де Тээлиге ажылчы чоннарның чыскаалы болган. Анаа райкүүскомнун даргазының ораалакчызы Д. М. Монгуш, ВЛКСМ райкомунун бирги секретары С. С. Хертек болгаш өскелер-даа чүве чугаалаан, байырлалга кандыг күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужурашканын чыылганнарга илереткен, сорулгаларын айыткан.

Улуг Октябрьның 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг хуралдар районнун суурларынга база болгулаан.

Самагалдай

Районнун ажылчы чону бо байырлалга чедиишкиниг ужурашкан: күрүнеге көдээ ажыл-агый продуктуларын садар талазы-биле планныг онаалдаларын ажыр күүсеткен. Тудуг-септелге участогу, «Сельхозтехника» каттыжыышкыны, ыяш болгаш суг ажылагыйлары чергелиг Улуг Октябрьга тураскаатган социалистиг чарыштын тиилекчилери дүүн Самагалдайга болган ажылчы чоннар чыскаалынын мурнуку одуруунга чораннар.

Октябрьнын социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнга тураскаатган байырлыг хуралдар, концерттер болгаш оюннар чурттакчылыг суур бүрүзүнге болган. Самагалдайга шыдыраа, хүреш болгаш теннис талазы-биле маргылдаалар эткилээн.

Хандагайты

Малдын Өвүрүнүн ажыл-ишчилери Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюн байырлалдыы-биле демдеглээн. Октябрь байырлалын уткаан байырлыг хуралдар район төвүнге болгаш ажыл-агыйларның төптеринге эткилээн.

Ноябрь 7. Хандагайты суурнун чурттакчылары эртенгинин 10 шак четпейн турда, СЭКП райкомунун болгаш райкүүскомнун бажынының чанынга чыглып келген. Ында-мында ыр-шоор, катты-итки чаңгыланып, лозуң, плакаттар, кызыл туктар кинскип турган.

Район төвүнүн ажылчы чоннарының чыскаалы массалыы-биле эткен. Он бир колонналарның чыскаалының мурнуку одуруунга Октябрь Революциязы орденниң эдилекчизи, Тыва АССР-ниң алдарлыг хойжузу Намар-оол Монгуш, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденинин эдилекчизи, районнун мурнакчы саанчызы Нордуп Монгуш болгаш өске-даа мурнакчылар, чораан.

Ол-ла хүн Хандагайты ортумак школазының спорт залынга Улуг Октябрьга тураскаатган баскетбол болгаш хостуг хүреш талазы-биле спортчу маргылдаалар эткен. Анаа район төвүнүн беш, «Коммунизмге орук» колхозтун командалары киришкен.

Эрзин

Районнун ажыл-ишчилери Улуг Октябрьның 57 чыл оюн күш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткаан. Эрзинчилер күрүнеге мал продуктуларын садар талазы-биле чыл планын чедиишкиниг күүседип турар. Ылаңгыя дүк садарының планын район 102,7 хуу күүсеткен. Мында ССРЭ-ниң Дээди Соведениң депутады С. Алдын-оолга удурткан «Чаа орук» колхозтун бир дугаар комсомолчу-аныяктарының хойжу бригадазының ажыл-ижи райондан дашкаар безин сураг-жаан. Ынчаарга үк бригаданың кежигүнү Сагаачы Седип үүс баштан-на 137 хураганны камгалап алгаш республикага үшкү черни эгелээн.

Ноябрь 7-ниң эртенинде байырлыг митингини ажыдып тура, СЭКП райкомунун бирги секретары А. Монгуш үстүнде чедиишкиннерге доктаавышаан, районнун ажыл-ишчилериниң мурнунда турып, турар сорулгаларны айыткан. Митингге районнун бүгү аныяктарының мурнундан ВЛКСМ райкомунун секретары Б. Самбуу, район Соведениң депутады Н. Декпиш-оол олар чүве чугаалаанар. Митинг соонда Октябрь байырлалынга тураскаатган ажылчы чоннарының чыскаалы болган.

Тоора-Хем

Тожунун ажылчы чону Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюн күш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткаан.

Күрүнеге дүк садарының чыл планы. Тожунун ажылишчилери 107 хуу, сүт садарының чыл планын 118 хуу болгаш эт садарының он айлар даалгазын 104 хуу күүсеткен. Ырбанның ыяш белеткээр чери районнун бүдүрүлгелер аразында чарыжынга бирги черни эелеп, СЭКП райкомунун болгаш райкүүскомнун шилчиир Кызыл тугун чаалап ап, бүдүрүлгечи чедиишкиннери дээш Тыва АССР-ниң Дээди Соведениң Президиумунун Хүндүлел бижин-биле шаннаткан.

Тоора-Хем суурнун Культура бажынынга район төвүнүн чурттакчы чонунун байырлыг хуралынга Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чылының дугайында илеткелди райкүүском даргазының ораалакчызы А. Ф. Панкратов кылган. Хуралдың киржикчилеринге солун программалыг концертти көргүскен.

Дүүн ажылчы чоннун чыскаалы район төвүнге болуп эткен. Байырлал колонналарын Тоора-Хем ортумак школазының коллективи баштаан. Оон соонда районнун мурнакчы бүдүрүлгелери эткен.

Байырлыг хуралдар районнун өске-даа суурларынга эткилээн.

Мугур-Аксы

Ноябрь 6-да районнун Культура бажынынга Мугур-Аксы суурнун ажылчы чонунун байырлыг хуралы болган. Анаа Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюнга тураскаатган илеткелди райкүүскомнун даргазының ораалакчызы В. Х. Сүге-Маадыр кылган. Илеткелчи районнун ажыл-ишчилериниң 9-ку беш чылдың тодарадыкчы чылында алган хүлээлгелерин күүседир дээш шудургу ажылын, Октябрьга уткуштур алган социалистиг хүлээлгелериниң чедиишкиниг күүсеттингенин демдеглээн. Ол ышкаш байырлыг хуралдар ажыл-ишчи коллектив бүрүзүнге бедик көдүрлүүшкүнүг эткен.

Дүүн район төвүнүн ажылчы чонунун байырлыг чыскаалы болган, ол күш-ажылчы чедиишкиннериниң көргүзүү боон эткен. В. И. Ленинниң, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүннериниң чуруктары, кызыл туктар, лозуннар, транспарантылар чыскаалганнарның кырында кинскип, кыйгырыглар, ыр-шоор, хөгжүм үнү чаңгыланып турган. Стадионга болган митингге СЭКП райкомунун бирги секретары О. Н. Шагдыр-оол, күш-ажылдың мурнакчылары, хоочуннар митингиниң киржикчилеринге байыр чедирип чүве чугаалаан. Тываның ыраккы булуңу Кызыл-Хая суурга Октябрь байырлалын база бүгү чуртта дег бедик деңнелге демдеглээн.

Байырлал хүннеринде районнун суурларынга хөй кижи киржикчилиг янзы-бүрү спортчу маргылдаалар, Октябрь революциязынга тураскаатган кинофестиваль эткен.

Ак-Довурак

Аныяктар хоорайының ажылишчилери Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 57 чыл оюн бүгү совет улус ышкаш күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражып, байырлалдыы-биле демдеглеп эрттирген.

Совет Тываның 30 чыл оюнда РСФСР-ниң Дээди Соведениң Президиумунун Хүндүлел бижин-биле шаннаткан «Тыва даг-дүгү» комбинаттың коллективи эткен айларның планныг онаалдаларын ажыр күүсеткен. Ылаңгыя арыглал фабриказының ажыл-ишчилери эки ажылдаан. Олар чыл эгезинден бээр Төрээн чуртка 49.500 ажыг тонна даг-дүгү берген. Планда көрдүнгениниңден 2.949 тонна ажыг болган. Даг-дүгүнүң арыглакчылары бо чылын пландан ажыр ийи муң тонна даг-дүгүн бүдүрерин аазааш, ону чайып-на күүсеткен. Коллектив кежигүнери чуртка пландан ажыр дөрт муң тонна даг-дүгү бээр деп чаа бедиткен хүлээлгени алган. Ону чедиишкиниг боттандырып турар. Бо дугайында Ак-Довурак хоорайга ноябрь 6-да болган байырлыг хуралга илеткелчи демдеглээн.

Ак-Довуракты дагжылары, тудугжулары, транспортчулары, садыгын, культурайны ажыл-ишчилери болгаш өскелер-даа» байырлалга төлептиг белектерлиг ужурашкан.

Ноябрь 7-де хоорайның ажылчы чонунун чыскаалы болган. Ол бедик көдүрлүүшкүнүг эткен.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының байырлалынга тураскаатган спортчу маргылдаалар хоорайга болган.

Кызылчылар чыскаал үезинде

ХАЙЫРАКАННЫҢ № 112 СОҢГУЛДА ОКРУГУНДАН ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ДЕПУТАДЫН СОҢГУУР ХҮН ДУГАЙЫНДА

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫЫ

Улуг-Хем районнун № 112 Хайыракан соңгулда округундан Тыва АССР-ниң Дээди Соведениң депутадын 1974 чылдың декабрь 1-де соңгуур деп доктаадыр.

Тыва АССР-ниң Дээди Соведениң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАҢМАА

Тыва АССР-ниң Дээди Соведениң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ

Кызыл хоорай, 1974 чылдың ноябрь 8.

ССРЭ-НИҢ 1974 ЧЫЛДА ЭРТЕМ БОЛГАШ ТЕХНИКА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ КҮРҮНЕ ШАҢНАЛДАРЫН ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

улуг эртем ажылдакчылары Лариса Арсеньевна **Пантюхинага**, Олег Петрович **Пузановка**, Ирина Андреевна **Семёновага**, Зоя Ивановна **Ремневага**, Серафима Николаевна **Купчинага** улуг эртем ажылдакчызының хүлээлгезин күүседип турар Михаил Александрович **Шинилькевичиге**, биче эртем ажылдакчызы Янина Давыдовна **Демидкога**, Белорус ССР-ниң Эртемнер академиязының корреспондент-кежигүү, үнүштер камгалаарының эртем-шинчилелиниң белорус институдунуң лаборатория эргелекчизи Антон Лаврентьевич **Амбросовка**,— картофельдиң чаагай дүжүттүг сорттарын өстүрүп үндүргени, көвдеткени, бүдүрүлгеге нептереткени дээш.

3. Күрүнеңи эмчилер билиг бедидер Киев институдунуң профессору, медицина эртемнериниң доктору Ольга Матвеевна **Авиловага**, Ташкентниң күрүнеңи медицина институдунуң кафедра эргелекчизи, медицина эртемнериниң доктору Фазыл Файзахманович **Амировка**, ССРЭ-ниң медицина эртемнериниң академиязының чиңгине кежигүү, өкпе аарының эртем-шинчилелиниң төп институдунуң салбыр эргелекчизи Лев Константинович **Богушка**, дүрген дуза чедириниң эртем-шинчилелиниң Н. В. Склифасовский аттыг Москва хоорай институдунуң директорунуң оралакчызы медицина эртемнериниң доктору Александр Павлович **Кузьмичевка**, Клиника болгаш шинчилел хирургиязының эртем-шинчилелиниң бүгү-эвилел институдунуң салбыр удуртукчузу, медицина эртемнериниң доктору Михаил Израилевич **Перельманга**, ол-ла институттуң улуг эртем ажылдакчызы, медицина эртемнериниң кандидады Наталья Сергеевна **Королевага**, Москваның И. М. Сеченов аттыг I дугаар медицина институдунуң профессору, медицина эртемнериниң доктору Анатолий Афанасьевич **Травинге**, Эмчилер билиг бедидер төп институттуң ассистентизи, медицина эртемнериниң кандидады Юрий Леонидович **Семененковка** — өкпе кежигүлерин кезип эмнээр арганы тыпканы болгаш клиника практиказынга нептереткени дээш.

4. Травматология болгаш ортпедия эртем-шинчилелиниң Н. Н. Пирогов аттыг төп институдунуң килдис удуртукчузу, ажыл удуртукчузу Константин Митрофанович **Сивашка**, ол-ла институттуң ажылдакчылары, медицина эртемнериниң доктору, клиника удуртукчузу Мария Ивановна **Пановага**, медицина эртемнериниң доктору, килдис удуртукчузу Валентин Николаевич **Гурьевке**, шенелде-шинчилел бүдүрүлгезиниң инженер-механиги Анатолий Андреевич **Ковалевка**, ол-ла бүдүрүлгениң цех эргелекчизи Евгений Михайлович **Гусевке**,— үттүг-чарын, дөңмектиң хан аргыштырар кылымал титан-кобальт дамыр оруун (К. М. Сиваштың системазын өзүгаар) тургусканы болгаш медицина практиказынга нептереткени дээш.

5. Ленинчи комсомол аттыг автомобиль заводунуң кол конструктору турган Александр Федорович **Андроновка**, ол-ла заводтуң ажылдакчылары, кол конструктор Игорь Константинович **Чарноцкийге**, кол конструкторнуң оралакчызы Борис Дмитриевич **Кирсановка**, экономика эртемнериниң кандидады, директор Валентин Петрович **Коломниковка**, кол технолог Константин Артемьевич **Чепурныйга** кол металлург Михаил Львович **Хинага**, кол инженер Виктор Тимофеевич **Поздиеевке**, кол инженерниң оралакчызы Георгий Ефимович **Черноморднинге** килдис бөлүүнүң удуртукчузу Игорь Иванович **Окуневка**, Уфаның мотор заводунуң ажылдакчылары, техниктиг эртемнериниң кандидады, директор Михаил Алексеевич **Ферингe**, директор оралакчызы Игорь Николаевич Бойчевке,— Ленинчи комсомол аттыг автомобиль заводунга «Москвич» автомобильдериниң бедик механизастаан болгаш автоматчыткан бүдүрүүшкүн аргазын төлевилээни болгаш бүдүрүлгеге нептереткени дээш.

6. Абразивтериниң болгаш хоюглаашкынның эртем-шинчилелиниң бүгү-эвилел институдунуң ажылдакчылары, Ленинградтың абразив бүдүрер «Ильич» заводунуң лаборатория эргелекчизи Михаил Андреевич **Варзановка**, техниктиг эртемнериниң кандидады, директор оралакчызы Владимир Алексеевич **Рыбаковка**, техниктиг эртемнериниң доктору, сектор эргелекчизи Нина Евгеньевна **Филоненко-Бородичиге**, дуржулга заводунуң улуг мастери Яков Зиновьевич **Дукаревичиге**, Ленинградтың абразив бүдүрер «Ильич» заводунуң цех эргелекчизи турган Юрий Матвеевич **Ковальчукка**, ол-ла заводтуң ажылдакчылары кол конструктор Дмитрий Федорович **Шпотакокскийге**, цех эргелекчизиниң оралакчызы Валерий Борисович **Лощининге**, техниктиг эртемнериниң кандидады, кол инженер турган Владислав Сергеевич **Лысановка**, слесарлар бригадири Виктор Кузьмич **Сафоновка**, күрүнеңи дөрт дугаар подшипник заводунуң директору Николай Петрович **Рудаковка**, физика-математика эртемнериниң кандидады, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының куштүг базыышкынар физиказының институдунуң лаборатория эргелекчизи Владислав Николаевич **Слесарёвка**,— дүрген демир чонар, дадарбас, изитге шыдамык болгаш болбаазырадыры берге өске-даа каңнар биле кан холуксаалары болбаазырадырынга ажыглаар, оиза кадыг материалдардан хереклерлер бүдүрүп алырының чаа аргазын тыпкаш, ону ажыглаарын улус ажылагыйынга делегеркей нептереткени дээш.

7. Ставропольдуң С. Орджоникидзе аттыг далайжы бүдүрүүшкүн заводунуң ажылдакчылары, техниктиг эртемнериниң кандидады, кол конструктор, ажыл удуртукчузу Николай Дмитриевич **Великопольскийге**, килдистер эргелекчилери Иосиф Моисеевич **Берхинге**, Карп Васильевич **Сабуровка**, директор Виктор Иванович **Подбельцевке**, улуг тудугжу Владимир Иванович **Антоновка**, экономика эртемнериниң кандидады, кол инженер турган Сергей Сергеевич **Виноградовка**, академик А. Н. Крызов аттыг төп эртем-шинчилел институдунуң КБ килдизиниң эргелекчизиниң оралакчызы Виталий Феликсович **Пейроска**, техниктиг эртемнериниң кандидады, эртем-шинчилел институдунуң директору Александр Алексеевич **Азовцевке**, техниктиг эртемнериниң кандидады, институттуң салбыр эргелекчизи Георгий Сергеевич **Чувиковскийге**, С. М. Киров аттыг «Динамо» заводтуң кол инженери Леонид Леонидович **Хорошилкинге**, транспорт тудуунуң министерствозунуң кол эргелелиниң кол инженери Константин Арсенович **Наджарянга**, Кара далайның далай пароходствозунуң кол механиги Евгений Антонович **Марданьга**, — хөй сорулгаларга ажыглаар «Черноморец» болгаш «Богатырь» шоолаг, сугга боду чоруур, ажыктыы бедин-биле дээштиг крайнарга үндезилендир далай суунга чоруур, ада-чурттуң аар кранварын тургусканы дээш.

8. Техниктиг эртемнер кандидады, техниктиг чорудулгаларны контрольдаар болгаш таарыштырар приборлар бүдүрер талазы-биле Бүгү-эвилелдиң күрүнеңи бот-орулга-чарылгалыг каттыжыышкынының начальниги, ажыл удуртукчузү Юлий Иванович **Шендлерге**, комплекстиг автоматизация талазы-биле Бүгү-эвилелдиң төп күрүне эртем-шинчилел институдунуң лабораториязы эргелекчизи Роальда Адольфовна **Аузанга**, ол-ла институттуң килдистер эргелекчилери техниктиг эртемнер кандидады Николай Павлович **Живорга**, Сергей Алексеевич **Николаевке**, Усть-Каменогорскиде приборлар заводунуң ажылдакчылары кол конструктор Константин Степанович **Балуйкинге**, кол инженер Валерий Александрович **Козобродовка**, бюро начальниги Николай Анатольевич **Ивановка**, улуг мастер Альберт Робертович **Фосска**, чылыг-энергетика прибор тудуушкунуңуң талазы-биле Күрүнеңи эртем-шинчилел институдунуң лабораториялар эргелекчилери Николай Александрович **Барыкинге**, Акоп Оганесович **Виробьянга**, ол-ла институттуң килдис эргелекчизи, техниктиг эртемнер кандидады Рудольф Борисович **Шабановка**, «Революцияның шимчедикчизи» заводтуң кол инженериниң оралакчызы Юрий Семенович **Матвеевке**, — техниктиг чорудулгалаар башкарарының автоматчыттынган системаларын тудуп тургузарыңа хереглээр «Центр» деп пневматика хереклерениң агрегаттыг функция-аппаратура комплекизин ажылдап кылганы болгаш шиңгээдип алганы дээш.

9. Новочеркасскиде электровоз тудуушкун заводунуң ажылдакчылары директор Георгий Александрович **Бердичевскийге**, техниктиг эртемнер кандидады, кол инженер Сергей Николаевич **Елкинге**, кол технолог Юрий Васильевич **Романовка**, электровоз тудуушкун талазы-биле Бүгү-эвилелдиң эртем-шинчилел, төлевилел институдунуң килдис эргелекчизи, техниктиг эртемнер кандидады Евгений Михайлович **Бондаренкога**, ол-ла институттуң ажылдакчылары төлевилел черинің кол конструктору Вячеслав Иванович **Поповка**, килдис эргелекчизиниң оралакчызы Виктор Яковлевич **Свердловка**, Москваның энергетика институдунуң ажылдакчылары техниктиг эртемнер доктору, кафедра эргелекчизи Иван Семенович **Ефремовка**, техниктиг эртемнер доктору, профессор Дмитрий Константинович **Миновка**, техниктиг эртемнер кандидады, доцент Виктор Дмитриевич **Тулуповка**, демир-орук транспортунуң Бүгү-эвилел эртем-шинчилел институдунуң улуг эртем ажылдакчызы, техниктиг эртемнер кандидады Александр Леонидович **Лисицынга**. Орук-карылзаа министерствозунуң ажылдакчылары министрниң оралакчызы Александр Терентьевич **Головатыйга**, кол эргелелдиң кол инженери, техниктиг эртемнер кандидады Борис Давилович **Никифоровка**,— өскерлир угланышкынныг токбиле ажылдаар, автоматтыг электри доктаадыгалыг ВЛ80Т деп сес өзектиг магистраль электровозтарының конструкциязын ажылдап кылганы, бүдүрериң шиңгээдип алганы болгаш ажыглаарын организастааны дээш.

10. И. В. Курчатов аттыг атомнуг энергия институдунуң секторлар начальниктери техниктиг эртемнер кандидаттары Глеб Леонидович **Лунинге**, Евгений Самуилович **Черноротовка**, техниктиг эртемнер кандидады, ол-ла институттуң лаборатория эргелекчизи Владимир Федорович **Осташенкога**, «Гидропресстиң» конструкторлар бюрозунуң килдизиниң ажылдакчылары техниктиг эртемнер кандидады, начальник-кол конструктор Василий Васильевич **Стекольниковка**, кол конструкторнуң оралакчызы Владимир Павлович **Денисовка**, Подольскиде Орджоникидзе аттыг машина тудуушкун заводунуң цех начальниги Николай Иванович **Гореловка**, бүдүрүлге каттыжыышкынының конструкторлар бюрозунуң кол инженери Николай Михайлович **Кантиевке**, ССРЭ-ниң Энергетика болгаш электрификация министерствозунуң кол эргелелиниң кол инженери Леонид Михайлович **Воронинге**, «Чылыдыга электротөлевилел» деп Бүгү-эвилелдиң күрүнеңи төлевилел институдунуң кол инженериниң оралакчызы Андрей Борисович **Суховка**, атомнуг энергияны ажыглаар талазы-биле Күрүне комитединиң улуг инженери Петр Михайлович **Верховыхка**, электромеханика талазы-биле Бүгү-эвилелдиң эртем-шинчилел институдунуң директорунуң оралакчызы Владлен Константинович **Калашниковка**, А. А. Жданов аттыг Ижорск заводунуң кол конструктору Александр Тимофеевич **Глушковка** — атомнуг электростанцияларга хереглээр ВВЭР-440 деп хөй саныг реактор дериллерин тургусканы дээш.

11. Казар, арыглаар машина тудуушкунуңуң эртем-шинчилел болгаш төлевилел-конструктор институдунуң ажылдакчылары директор Вениамин Исакович **Лацкийге**, директорнуң оралакчызы Павел Иванович **Первухинге**, төлевилел черинің кол конструкторлары Владимир Васильевич **Наумовка**, Ярослав Александрович **Жегалинге**, техниктиг эртемнер кандидады, килдис эргелекчизи Александр Михайлович **Мальцевке**, ол-ла институттуң дуржулга заводунуң слесарь-эптекчизи Николай Александрович **Короткихке**. Благовещенскиде «Амурский металлист» заводтуң директору Геннадий Михайлович **Шиповаловка**, Алдыс Тагильдиң В. И. Ленин аттыг металлургия комбинадының Высокогорскиде руда эргелелиниң кол инженериниң оралакчызы Георгий Валентинович **Плехановка**, Ыраккы Чөөн чүкте В. И. Ленин аттыг даг-металлургия комбинадының кол инженери Виктор Дмитриевич **Саввинге**, ол-ла комбинаттың ажылдакчылары чер үттекчизи Илья Иванович **Ковригага**, рудникти кол механиги Василий Арсентьевич **Обуховка**, — даг-руда үлетпүрүнде казар ажылдарны чаартып, таарыштырарын комплекстиг механизастаарынга херек чаа бедик бүдүрүкчүлүг дериллер тургусканы, чаңгыс аай бүдүрүлгеге киирген болгаш үлетпүрүнде калбаа-биле шиңгээткени дээш.

12. ССРЭ-ниң Кара металлургия министерствозунуң кол эргелелиниң кол инженери турган, техниктиг эртемнер доктору Сергей Павлович **Антоновка**, Магнитогорскиниң В. И. Ленин аттыг металлургия комбинадының ажылдакчылары директор Дмитрий Прохорович **Галкинге**, цех начальниги, Федор Борисович **Васильевке**, цех мастери Михаил Борисович **Пашковка**, «Хроматрон» заводтуң цех начальниги Вячеслав Гаврилович **Лапшинге**, ол-ла заводтуң килдис начальниниң оралакчызы Виталий Николаевич **Демьяненкога**, металлургияны машина тудуушкунуңуң Бүгү-эвилел эртем-шинчилел болгаш төлевилел-конструктор институдунуң ажылдакчылары салбырларының төлевилел черинің кол конструкторлары Анатолий Петрович **Зайцевке**, Александр Акимович **Марениковка**, слесарьлар-эптекчилер бригадири Сергей Егорович **Алисовка**, кара металлургияның В. И. Ленин аттыг төп эртем-шинчилел институдунуң улуг эртем ажылдакчылары Юрий Алексеевич **Залавинге**, ол-ла институттуң килдис начальниги турган техниким эртемнер кандидады Александр Федорович **Пименовка**, металлургия заводтарын төлевилээр талазы-биле Магнитогорскиниң күрүне институдунуң килдизиниң кол конструктору Виктор Иванович **Русановка** — кинескоп кылыр кан бүдүреринге чугула дериле айманың технологиязын ажылдап кылганы болгаш тургусканы дээш.

13. «Мурнуу Урал никель» комбинаттың директору, ажыл удуртукчузу Виктор Дмитриевич **Мурашовка**, ол-ла комбинаттың ажылдакчылары кол инженер Анатолий Дтимриевич **Толстогузовка**, цехтер начальниктери техниктиг эртемнер кандидады Лев Леонтьевич **Чермакка**, Валерий Николаевич **Сметанинге**, Дмитрий Петрович **Чернышевка**, цех начальниниң оралакчызы Борис Николаевич **Лозовскиге**, цех начальниги турган Евгений Петрович **Петровка**, цехтің улуг горновою Юрий Максимович **Тюринге**, «Гипроникель» институттуң директору Сергей Дмитриевич **Шереметьевке**, ол-ла институттуң төлевилел черинің кол инженери Дмитрий Васильевич **Пришлецовка**, оңнуг металлдар талазы-биле Күрүнеңи эртем-шинчилел институдунуң улуг эртем ажылдакчызы, техниктиг эртемнер доктору Иосиф Давидович **Резникке**, техниктиг эртемнер доктор Ленинградтың Г. В. Плеханов аттыг даг институдунуң профессору Григорий Николаевич **Доброхотовка**, — кислородты, автоклавтыг болгаш сорбциялыг чорудулгаларны ажыглап турган, никель база кобальт бүдүреринге чаа технологияны «Мурнуу Урал никель» комбинатка ажылдап кылганы болгаш шиңгээдип алганы дээш.

14. ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг Ижевскиниң металлургия заводунуң директору, ажыл удуртукчузу Василий Семенович **Тарасовка**, ол-ла заводтуң ажылдакчылары, техниктиг эртемнер кандидады, лаборатория начальниги Иван Федотович **Махневка** кол инженериниң оралакчызы Альберт Иванович **Петровка**, килдис начальниги Михаил Андреевич **Кисловка**, техниктиг эртемнер кандидады, кара металлургия талазы-биле И. П. Бардин аттыг төп эртем-шинчилел институдунуң улуг эртем ажылдакчызы Михаил Леонидович **Зайцевке**, метиз заводтарын төлевилээр талазы-биле Күрүне институдунуң кол инженериниң оралакчызы Игорь Константинович **Мухинге**, ол-ла институттуң килдис начальниги Юрий Михайлович **Емельяновка**, техниктиг эртемнер кандидаттары, металлургияның машина тудуушкунуңуң Бүгү-эвилел эртем-шинчилел болгаш төлевилел-конструктор институдунуң улуг эртем ажылдакчылары Владимир Викторович **Магазиневке**, Александр Иванович **Подгаецкийге**, техниктиг эртемнер кандидады, метиз үлетпүрүнүң Магнитогорскиде эртем-шинчилел институдунуң лаборатория эргелекчизи Станислав Павлович **Панасенкога**, Омутнинскиниң металлургия заводунуң цех начальниги Сергей Тимофеевич **Земцовка**, Череповецтың кан-прокат заводунуң кол инженери Иван Никитич **Киреевке**,— бедик шынарлыг кан фасон профильдериниң ада-чурт бүдүрүлгезин тургусканы болгаш оларны бүдүреринге херек улуг ажыктыг технологияны болгаш дериллери ажылдап кылганы дээш.

15. ССРЭ-ниң Эптелге болгаш тускай тудуг ажылдар министерствозунуң ажылдакчылары «Кан-конструкция төлевилелиниң» төп эртем-шинчилел институдунуң Ленинград салбырының төлевилел черинің кол инженери Григорий Борисович **Бунинге**, Главволговятск тудугунуң начальниниң оралакчызы Борис Васильевич **Кочетовка**, «Волга кан конструкция» трестиниң Горькийде бирги тудуг-монтаж эргелелиниң эптекчилериниң бригадири Геннадий Семенович **Юферовка**, Главволговятск тудугунуң «Оргтехтудуг» трестизинің килдис начальниги Константин Владимирович **Клевцовка**, «Үлетпүр кан конструкциянын» төлевилел институдунуң кол инженери турган Александр Иванович **Онуфриевке**, «Кан конструкция» трестиниң Чельябинскиде тудуг-монтаж эргелелиниң начальниги Александр Сергеевич **Сычевка**, Главволговятск тудугунуң «Автозавод тудуг черинің» № 7 трестизиниң эргелекчизи Юрий Петрович **Костинге**, кол эргелелдиң начальниги Алексей Сергеевич **Орловка**, министрниң оралакчызы Леонид Дмитриевич **Солоденниковка**, Үзбек ССР-ниң Тудуг министерствозунуң № 163 трестизиниң № 2 тудуг-монтаж эргелелиниң комплекстиг бригадазының бригадири Шавки **Гадоевке**, ол-ла трестиң эргелекчизи Назир Раджабович **Раджабовка**. Үзбек ССР-ниң Эптелге болгаш тускай тудуг ажылдар министерствозунуң № 93 трезвиниң кол инженери Михаил Григорьевич **Фадеевке**,— үлетпүр бажың-балгаттарының дээвирлерин эптеп тургузарының болгаш улуг блоктардан салырының шуушкак аргазын ажылдап кылганы болгаш тудугга шиңгээдип алганы дээш.

16. Балык үлетпүрүнүң бүдүрүлгелерин төлевилээр талазы-биле күрүне институдунуң ажылдакчыларынга, балык тывыш судноларының кол конструктору турган Станислав Семенович **Вершининге**, эштин чоруур заводтарының төлевилелиниң кол инженери турган Сергей Матвеевич **Зимаковка**, кол технолог Лидия Викторовна **Карелинага**, директор Евгений Прокопьевич **Гринькога** Ленинградтың адмиралтей каттыжыышкынының ажылдакчыларынга, начальник— тывыш судно тудуушкунуңуң төп конструктор бюрозунуң кол конструктору Александр Алексеевич **Шушеровка**, ол-ла төп конструктор бюрозунуң кол инженери Борис Алексеевич **Панферовка**, кол тудугжу турган Исай Григорьевич **Виницкийге**, слесарьлар-монтажниктер бригадири Владимир Иванович **Горбуновка**, участок цегинің начальниги турган Александр Александрович **Проворовка**, «Дальрыба» кол эргелелдиң кол инженери Владимир Флорианович **Старжинскийге**, ССРЭ-ниң Балык ажыл-агый министерствозунуң кол эргелелиниң начальниги Михаил Иванович **Дроздовка**, «Иероним Уборевич» эштин чоруур заводтуң капитан-директору Николай Петрович **Цветиковка** — 398 төлевилелдиң «Кораблестроитель» Клопотов» балык консервалары кылыр эштин чоруур заводтарны тургусканы, оларның массалыг тудуушкунуң болгаш ажыглалга нептередирин организастааны дээш.

III. ӨӨРЕДИЛГЕ НОМНАРЫ ДЭЭШ

а) дээди өөредилге черлерінге

1. Физика-матетакиа эртемнериниң доктору Александр Геннадиевич **Курошка** — 1971 чылда парлаан (10-гу үндүрүлгези) «Дээди алгебраның курузу» деп өөредилге ному дээш.

2. Н. Э. Бауман аттыг Москваның дээди техниктиг училищезиниң кафедра эргелекчилери, техниктиг эртемнериниң докторлары Андрей Сергеевич **Орлинге**, Виталий Иванович **Крутовка**, ол-ла училищениң профессорлары, техниктиг эртемнериниң докторлары Дмитрий Николаевич **Вырубовка**, Сергей Георгиевич **Рогановка**, Михаил Георгиевич **Круглов**ка —1970—1973 чылдарда парлаттынган (3-кү үндүрүлгези) «Иштики кывыышкынның шимчедикчилери» деп дөрт томуг өөредилге ному дээш.

б) ортумак школага

ССРЭ-ниң Педагогика эртемнериниң академиязының өөредилгениң утка-шынар болгаш методиказының талазы-биле эртем-шинчилел институдунуң лаборатория эргелекчизи, ССРЭ-ниң Педагогика эртемнериниң академиязының корреспондент кежигүү Леонид Александрович **Чернинге** — 1972 чылда парлаан (10-гу үндүрүлгези) «Органиктиг химия» деп өөредилге ному дээш.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИҢ СЕКРЕТАРЫ Л. БРЕЖНЕВ.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ДАРГАЗЫ А. КОСЫГИН.

ССРЭ-ниң 1974 чылда литература, уран үүл болгаш архитектура талазы-биле Күрүне шаңналдарын тыпсыр дугайында

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында ССРЭ-ниң литература, уран үүл болгаш архитектура талазы-биле ленинчи болгаш күрүне шаңналдарының талазы-биле комитединиң саналын СЭКП ТК биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели чугаалажып өөргеш, 1974 чылда ССРЭ-ниң күрүне шаңналдарын тыпсырын доктаадыры болза:

1. РСФСР-ниң уран үүлдериниң алдарлыг ажылдакчызы, уран үүл эртеминиң доктору, ССРЭ-ниң Уран чуруулга академиязының чиңгине кежигүү Михаил Владимирович **Алпатовка**—орус болгаш совет уран үүл төөгүзүнүң талазы-биле: «Орус уран үүл төөгүзүнүң талазы-биле этюдтары», «XI—XVI вектериниң орус уран үүлүнүң эртиелери (чуруулга), «Андрей Рублев» деп ажылдары дээш.

2. ССРЭ-ниң улустуң артизи Мария Лукьяновна **Биешке**—ССРЭ-ниң тургустунганындан бээр 50 чыл оюнга тураскаатган концерт программазы база А. Стырчиниң «Маадырлыг баллада», Д. Верди-ниң «Трубадур», П. Чайковскийниң «Евгений Онегин» деп операларында партиялар күүсеткени дээш.

3. Чогаалчы Василий Владимирович **Быковка**—«Тураскаад суургазы», «Даң аткыже чедир чурттаар» деп тоожулары дээш.

4. Рольдар күүседикчилери РСФСР-ниң улустуң артизи Олег Николаевич **Ефремовка**, РСФСР-ниң улустуң чурукчузу болгаш Грузин ССР-ниң уран үүлүнүң алдарлыг ажылдакчызы, шин чурукчузу Иосиф Георгиевич **Сумбаташвилиге**, РСФСР-ниң улустуң артизи Евгений Александрович **Евстигнеевке**, РСФСР-ниң алдарлыг артизи Вячеслав Николаевич **Расцветаевке**—ССРЭ-ниң М. Горький аттыг Москваның улегержи уран үүл театрынга «Каң эвилдирикчилери» деп шинзи дээш.

5. РСФСР-ниң алдарлыг архитектору, авторлар коллективинің удуртукчузу Александр Владимирович **Жукка**, архитекторлар Жан Матвеевич **Вержбицкийге**, Генрих Михайлович **Вланинге**, инженер-конструктор Степан Михайлович **Кузьменкога**, инженер-тудугжулар Евгений Алексеевич **Гоголевке**, Николай Яковлевич **Занкинге**—Ленинград хоорайда «Пулково» аэропорттуң вокзалының архитектураз дээш.

6. Чурукчу Николай Юльевич **Игнатовка**—Пицундада «Грузия дугайында ыр» болгаш Тбилисиде «Пиросманьга тураскаадыг» деп монументалдыг чуруктары дээш.

7. Кабардин-Балкар АССР-ниң улустуң шүлүкчүзү Кайсын Шуваевич Кулиевке — «Черниң ному» деп шүлүктерниң чыындызы дээш.

8. Шүлүкчү Леонид Николаевич **Мартыновка** — «Гиперболалар» деп шүлүктериниң чыындызы дээш.

9. РСФСР-ниң улустуң артизи, сценарийлер автору болгаш режиссер Александр Иванович **Медведкинге** — документалдыг фильмнериниң Төп студиязының үндүргени «Арын-нүүрү оскунду-ргаан», «Кыдаттың кырында дүн», «Дүвүрээзиниг хроника» деп документал-публицистикалыг фильмнер дээш.

10 Чогаалчы Абдижамил Каримович **Нурпеисовка**—«Хан биле дер» деп трилогиязы дээш (1-ги ному—«Имиртиг-нер», II-ги ному—«Даржылга», III-кү ному—«Бууразаашкын»), Казах ССР-ниң улустуң артизи, режиссер Азербайжан Мадиевич **Мамбедовка**, чурукчу Александр Сергеевич **Кривошеинге**, рольдар күүседикчилери Казах ССР-ниң алдарлыг артизи Асанали **Ашимовка**, Казах ССР-ниң алдарлыг артизи Фарида Шариповна **Шариповага**, Казах ССР-ниң улустуң артизи Идирис **Ногайбаевке** — Казахтың күрүнеңи М. Ауэзов аттыг үлегержи театрынга «Хан биле дер» деп шин дээш.

11. Филология эртемнериниң доктору, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының корреспондент кежигүү Борис Георгиевич **Реизовка**—XIX вектің романтизминиң болгаш францыз шүгүмчүлекчи реализминиң тургустунганының айтырыгларының дугайында «Романтизм үезинде француз төөгү романы», «Бальзактың чогаал ажылы», «Флоберинің чогаал ажылы», «XIX вектің француз романы» деп бөлүк ажылдары дээш.

12. Эстон ССР-ниң уран үүлүнүң алдарлыг ажылдакчызы, композитор Велько Рихович **Тормиске**—хорга таарыштыр кылган «Ленинниң сөстери», «Маарьямаа дугайында баллада», «Демир сүзүглели» деп чогаалдары дээш.

13. РСФСР-ниң уран үүлүнүң алдарлыг ажылдакчызы, режиссер Илья Абрамович **Фрезке**, сценарий автору Владимир Карпович **Железниковка**, операторлар Гасан Магомедович **Гутуновка**, Алексей Николаевич **Чарыинге** чурукчу Игорь Александрович **Бахметьевке**—биичи болгаш элээди уругларының М. Горький аттыг Төп киностудиязының үндүргени «5 «Бэ»-ниң хөглүг оглу» деп уран-чечен фильм дээш. (Уругларга литература болгаш уран үүл чогаалдары дээш шаңнал).

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ДАРГАЗЫ А. КОСЫГИН

УЛУГ ОКТЯБРЬНЫҢ ТУГУНУҢ АДАА-БИЛЕ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

Шөлдүң кыры-биле күүлүг «Ура!» үш удаа чаңгыланып эрткен. Артиллерия салюду чаңгыланган. Совет Эвилелиниң гимнизин шриг оркестри ойнаан.

Төөгү музейиндеи барабаннарның ден-дески чаңгызы дыңналган. Шериг парадын чаңчыл өзүгаар аныяк барабанчылар — Москваның шериг-музыка школазының кижизиттиргеннери ажыткан.

Ленин орденниг, Кызыл туктуг, М. В. Фрунзе аттыг, Суворов орденниг Шериг академиязының дыңнакчылары марштап эртken. Академияның колонназында — келир үениң кезектер командирлери. Олар дээрге бедик мергежилдиг шериг специалистери-дир.

Ленин болгаш Октябрь Революциязы орденнерлиг, Кызыл туктуг, В. И. Ленин аттыг Шериг-политиктиг академияның дыңнакчылары Мавзолей мурну-биле эртken. Оондаа өске шериг академияларының, шериг училищелериниң дыңнакчыларының колоннаалары база эрткилээн.

Кызыл шөлге күүлүг моторларның дааш-шимээни дидимрап турган. Таманының Кызыл туктуг, Суворов орденниг М. И. Калинин аттыг гвардейжи мотоадыгжы дивизияның кезектери эртken.

Революцияның баштайгы солдаттарының дайынчы чаңчылдарын ковудетпишаан, таманьчылар Совет Армияның маадырлыг төөгүзүнге эвээш эвес алдарлыг арыннарны киргген. Чүтле Ада-чурттуң Улуг дайынының чылларында дивизияның 33 дайынчыларынга Совет Эвилелиниң Маадыры аттыы тывыскан. Бөгүн дайынчы гвардейжилер Кызыл шөлге шериг парадынга 56 катап киржип турары бо.

Таманьчыларның соондаи агаар-десант шериглери эртken. Десантылар амгы үеним чепсээ-биле болгаш тергиин эки парашюттар-биле хандыртынган, оон дузазы-биле нарын дайынчы онзалгаларны шинтирлеп болур. Ол чепсектиң чамдызын парадка эккелген: шөлден агаар-десант шериглериниң куяктыг машиналары эртken.

Маршта Кантемириниң Ленин орденниг, Кызыл туктуг гвардейжи танк дивизиязы, оон дайынчылары Волгага болгаш Воронеж хоогунга фашистиг эжелекчилерин чылча шаан, Тернополь болгаш Шепетовканы хосташ, бодунуң дайынчы оруун Прагага чедир уламчылаан.

Фронтуга артиллерияны «дайынның бүргени» деп адап турган. Оон ужур-дузазын бөгүн-даа, ракета техниказының үезинде-даа чедир үнелеевейн барып болбас. Артиллеристер улуг күүлүг ыракшыл чепсектерин парадка көргүзүп эрткеннер.

Совет күрүне армиязының шериг техниказын тайбың үжен чыл дургузунда чаңгыс эвес удаа солаан, эртем, техниканың эң чаа чедиишкиннеринге үндезилеттингеш ук техниказын сайзыраңгайжыдып келген. Бистиң армиябыс болгаш Флодувус эң чаа чепсекбиле, үүл-бүрү ажыглаттышар ракеталар-биле база чепсегленген.

Шөлге агаардан халдаашкынга удур камгалалдың ракета шериглериниң чайынналган мөңгүн өнүүг чепсектери көстүп келген. Агаар-бойдус байдалы кандыг-даа турда олар Төрээн чүртүнүң агаар делегемин дүн-хүн чок камгалап турар. Ол камгалал шериглери башкарылгалыг ракеталарның ракеталарның автоматчыткан комплекстери-биле, ракеталар ап чоруур шүүргедекчи-аккуулчулар-биле, амгы үеним радиолокация техниказы-биле чепсегленген Дайынчы ракета техниказының чамдык хевирлерин ол хүн парадка көргүскен.

Шөлде — шалыпкын-тактиктиг ракеталар. Ол кезектиң хууда составы хоочун салгалдың чаагай чаңчылдарын телептиг уламчылап турар.

Шериг-Далай Флодунуң баллистика ракеталарының колоннаазы эртken. Флодувустуң Төрээн чүртүнүң далай кыыгаарларының идегелдиг камгалакчызы болу берген.

Стратегтиг сорулгалар күүседир шериглер индир мурну-биле эрткен. Стратегтиг ракета шериглериниң хууда составы Улуг Октябрьның чаалап алыышкынларын идегелдиг камгалап турар.

Диптер аразының стратегтиг ракеталары чоргаарланчыг болгаш магаданчыг эрткен. Күүлүг болгаш чазыг чок дээштиниң талазы-биле оларга деңнежир үүзе чок. Оларда совет эртем, техниканың эң чаа чедиишкиннери шиңгээттингеш.

Совет Армия болгаш Шериг-Далай Флоду Улуг Октябрьның 57 чыл оюн дайынчы болгаш политиктиг белеткелге чаа-чаа чедиишкиннерлиг үткаан. Өөредилге шөлдеринге, ужудуушкуннарга, далай походтарыга совет дайынчылар мергежилли, дайынчы белеп деңнелиин хүнүн-не улам бедидип турар. Шериг парады бистиң Чепсектиг Күштеривистиң күүзүн, партияның, улустуң кыйгырыын өзүгаар Төрээн чүрттүн, социалистиг дем каттыштырылгазының чүрттарының эрге-ажыктарын алдарлыг камгалаарынга, кандыг-даа халдаашка чылча шавыышкынныг согуушкун бээринге белеиин бүзүрелдиг илергейлеп көргүскен.

Шериг парады каттышкан шериг оркестриниң чыскаалдыг эрткен-биле доозулган.

Октябрьның 57 чыл оюнда чогаадыкчы бодаалдың тиилелгези илереп көзүлген. Эртем улам улуг хемчээлдин-биле шуут бүдүрүкчү күш боон турар. Делегейде дөрт эртемден бүрүзүнүң бирээзи совет хамааты деп чүвеге чоргаарланып турар бис.

Совет уран үүл мастерлериниң чогаадылгазы делегейниң бүгү чүрттарында сураглыг. Тайбың биле найыралдың төлевилелери оларга делегейниң бүгү диптериниң чолу адыш часкан байыр чедирип турар.

Чүртка бо чылын агаар-бойдус байдалы таарымча чок болган турза-даа, чаагай дүжүт ажаан алдынган. Чүртту тараа-биле, чер, мал ажылының өске-даа продуктуларыбиле хандырарынга эвилелдешкен бүгү республикалар улуг-хуузун киргген. Партияның аграр политиказының күштүү, шылгарангайы чылдың түнеелдериндеи, көдээ ажыл-агый хөгжүлдезиниң темпилериниң белиннден бүзүрелдиг көстүп турар.

Улуг Октябрьның 57 чыл оюнун байырлалы партия биле совет улустуң чаңгыс эптиинің, бүгү совет республикаларының ажылчы чонларының бузулбас акы-дуңма найыралдымын. СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шинтирлерин чедиишкиниг күүседиринге, бурунгаар — коммунизмче улуг базым кылырынга совет кижилериниң белеиниң чайынначак идерели болу берген.

(СЭТА).

Ноябрь 10—Совет милициянын хүнү

СОЦИАЛИСТИГ ХООЙЛУ-ДҮРҮМНҮҢ КАМГАЛАЛЫНДА

Совет кижилер боттарының эң-не эргим болгаш чырыткылыг байырлалы—Улуг октябрьниң 57 чыл оюн улуг өөрүшкү болгаш күш-ажылчы бедик қодурлуғшкун-биле демдеглеп, коммунистиг турғузуулгакунуң сорулгаларын шинтирлээрге кайгайчыктыг чеднишкиннерлиг уткаанар. Ам ийле хонгаш совет милициянын ажылдакчылары бүгү чон-биле кады боттарының байырлалын база демдеглээрлер.

Совет милициянын ажылының сорулгаларын айтып, кол хевирлерин тодарадып берип турарындан хөй-иниттиң корум-чурумун камгалаарынга Коммунистиг партияның удуртукчу ролю илерен турар. Ол сорулгаларны СЭКП-ниң Программазында, партияның съездилериниң, СЭКП ТК-ның пленумнарының шинтаирлеринде болгаш СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүдүлүнүң докладдарында айыткан.

Иштики херектер органнарының ажылын улам сайзырангайжыдарының, кадрларбиле ажылды экижидериниң дугайында партияның, чазактың сагыш салыышкынының чаа херечизи болза «Хөй-иниттиң корум-чурумун камгалаарынга болгаш кем-херек үүлгедишкиннери-биле демиселге совет милициянын кол эргелериниң болгаш хүлээлгелериниң дугайында» ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы, партияның, чазактың еске-даа документилери болур. Ол документилер иштики херектер органнарының организас-политиктиг болгаш эрге үндезинлери, ажыл-чорудулгазын улам быжыглаан, ниитилел хөгжүлдезиниң амгы сорулгаларынга оны дүүштүрген. Ол чугула сорулгаларның бирээзи болза, ажылчы чоннарның калбак массаларын күрүнеи эргелеп башкарарынга хаара тудары, ажыл-эгый болгаш культура турғузуушкунун удуртуруңга идепкейлиг киириштирери болур.

Біланғыя корум-чурум үрээшкиннеринге удур профилактиктиг ажылга күрүне болгаш хөй-иниттиң организацияларының ажылын бир демниг турғузары эң чугула сорулгаларын бирээзи. Ындыг ажылдың эң-не нептерээн хевири болза хөй-иниттиңи корум-чурум камгалалының милициянга хузалаар пунктулары болур. Оон кол сорулгазы кем-херек үүлгедишкиннерин болдурбас дээш баш удур профилактиктиг ажылдарны калбартып чорудары. Кем-херек үүлгедишкиннери-биле демиселге профилактика ажылының ролюн улам ыдай бедидериңге партияның угланыышкыны иштики херектер органнарының ажыл-чорудулгазының үндезини болуп турар. Бүгү чүртте ышкаш, милициянга дузалаар пунктуларның саны бистиң республикада база өзүп турар. Оларны Кызылга болгаш районнарга эрткен чылын-на турғузуп эгелээн. Чижээ, Кызылдың Красноармейская кудумчузунуң № 168 бажында милициянга дузалаар пунктунуң хөй-иниттиң чөвүлели "микрорайонуңуң девискээринге хөй-иниттиңи үлегерлиг корум-чурумун хандырарыңе ында хөй-иниттиңи күжүн мөөнээн. Оон түңнелинде ол микрорайонуңуң девискээринде корум-чурум үрээшкиннери кызырылган. Бо чижектиг ажылдарны Өвүр районда микрорайоннар аайы-биле база калбарткан.

Эрзин, Бии-Хем, Өвүр, Тожу районнарында партия, совет органнарының удуртулгазы-биле профилактиктиг ажылдың деңнелин бедиткениңден кем-херек үүлгедишкиннери ында эвээжеп турар.

Сөөлгү чылдарда иштики херектер органнарында шынар талазы-биле улуг чаартылгалар болгулаан. Эргелеп башкарар аппараттың ажыл-чорудулгазын улам сайзырангайжыдып, кем-херек үүлгедиглерин кыска үе иштинде илередиптер ергалыг, шалыкын ажылдаар чаа кезектерин турғузуп, амгы үениң нарын техниказын ажыглаарын нептередип турар. Республиканың райхооркүүскомнарының иштики херектер киллдистериниң дежурный кезектериниң, милициянын шимченгир кезектериниң ажылы улам идепкейжээн.

Кем-херек үүлгедишкиннерин бүрүнү-биле узуткаар, хөй-иниттиңи корум-чурум камгалалын, социалистиг хоойлу-дүрүмүнүң камгалалын күштелдирер талазы-биле сорулгаларны шинтирлээриниң таарымчалыг аргаларын тывар, ажылдың стил болгаш методун сайзырангайжыдар болгаш ажыглаар дээш күжениишкиниг ажыл-иштиг Тыва АССР-ниң Иштики херектер министерствозунуң ажылдакчылары күштелдирген. Оон түңнелинде иштики херектер органнарының ажыл-чорудулгазында чамдык үүлдер чедип алдынган.

Хөй-иниттиңи үлегерлиг корум-чурумун турғузар дээш калбарган социалистиг чарышка бо чылдың үшкү кварталында Эрзин болгаш Бии-Хем райкүүскомнарының иштики херектер киллдистери эки түңнелдерин чедип алганнар. Эрзин районунда эрткен чылдың ол үезинге деннээрге кем-херек үүлгедишкиннериниң саны кызырылган. Бии-Хем районунда кем-херек үүлгедишкиннерин плередир талазы-биле ажылдың деннели бедик. Ол ышкаш Тываның өрткө удур камгалал отряды, Бии-Хем райкүүскомунуң иштики херектер киллдизиниң таныышкамгалал салбыры база эки көргүзүглерлиг ажылдаанар.

Республиканың партия, совет органнарының иштики херектер органнарының ажылынче доктаамал кичээнгей салып, боттуг дузаны чедирип келгени ол чедишкиннерин чедип алырынга идигин берген. СЭКП обкомунуң, райкомнарының, хооркомунуң пленумнарынга, бюро хуралдарынга, Советтерниң сессияларынга, күүсөм хуралдарынга социалистиг хоойлу-дүрүмну сагып турарының, эрге-чурумну быжыглаарының айтырыгларын үргүлүү дыңнап турар.

Милицияны эки белеткелдиг кадрлар-биле быжыглаарынче сагыш салыышкыны улуг. Партия, совет, комсомол органнарының чорутканы-биле оп-оп коммунистер, комсомолчулар иштики херектер органнарында ажылдай берген. Чүгле сөөлгү үш чылда келгеннериниң безин 57-зи коммунистер, 367-зи комсомолчулар. Оларның 69 хуузу дээди, тускай ортумак эртемниг.

Милиция албанының тергиннериниң хүрээлеңи өскен. «ССРЭ-ниң Иштики херектер министерствозунуң алдарлыг ажылдакчызы» атты 8 кижиге, «Милициянын тергинин» атты 120 кижиге тывыскан. Оларның иштинде А. Д. Салчак, С. М. Ковалева, Г. Н. Никифорова, К. Д. Даржаа, С. С. Содунам, Б. К. Намзырай олар ышкаш муртакчыларга чоргаарлаңыр бис.

Боттарының албан-хүлээлгезин бедик медерелдиг, быжыг туруштуг, эрес-дидимн-биле күүседип турар профессионал бедик мергежилдиг кадрлар бисте эвээш эвес.

Назы четпээнериниң кем-херек үүлгедир чоруун болдурбас дээш кижизидилге, профилактика ажылы харыысалгалыг участоктарның бирээзи. Эң эки ажылдыг уруглар компатазы дээш конкурсту чорутканының түңнелинде бирги черин Бии-Хемниң, ийитизин—Ак-Довуракты уруглар комнаталары (инспекторлары, милициянын лейтенантылары Л. В. Садина, Л. А. Потылицина) алган. Ол коллективтерге шилчиир Кызыл туктарны тывыскан. Эң эки инспектор деп атты Кызылда уруглар комнатазының инспектору, милициянын улуг лейтенантызы Н. Т. Скрипкинаға тывыскан.

Тываның иштики херектер органнарының ажылдакчылары чедиишкиннерин бо хүннерде түңневишаан, шинтирлеве чогуур ажылдарже кичээнгейин мөөнеп турар.

Хөй-иниттиңи үлегерлиг корум-чурумун турғузар, корум-чурум үрээр, кем-херек үүлгедир чоруктарны долузу-биле чайладыр дээш ажылды күрүне болгаш хөй-иниттиңи органдары-биле бир демниг шинтирлээр ужурлуг бис.

Ф. ДАЖЫ,
Тыва АССР-ниң иштики херектер министриниң оралакчызы.

Чыл келген тудум оон ажылынга дуржулга, тывынгыр чорук немежип, мергежип бар чыдар. Мунзук Аракчаа бодунуң пулип алган мергежилиге бердинген, орта чоргаарлаңып чоруурларың бирээзи. Ол бурунгу чылын ССРЭ-ниң ИХМ-ниң Волгоградта дээди школазын чедишкиниг дооскаш, иштики херектер органнарынга ажылдай берген. Мунзук Сергеевич Аракчаа Кызыл хооркүүскомунуң иштики херектер киллдизинде истекчилеп ажылдап турар. Аныяк ажылдакчы бо харыысалгалыг ишке мергежилдиниң, инициативалының, эвээргүнге эвилеп-эвилдээн көргүскен.

Совет Тываның 30 чыл оюн таварыштыр ССРЭ-ниң Иштики херектер министерствозунуң Хүндүлел бижии-биле ону шаннааны ооң ажылын бедиг-биле үнелээниниң бир херечизи.

ЧУРУКТА: милициянын лейтенантызы, истекчи Мунзук Сергеевич Аракчаа.

ЧУРУКТА: Кызыл хооркүүскомунуң иштики херектер киллдизиниң аныяк ажылдакчылары салбыр командири, улуг сержант Леонид Гончаренко болгаш сержант Алдын-оол Көшкендей. Бо аныяктар бижыг сагылга-чурумнуг, кызымак ажылдан, берген даалгаларны дыңнаңыр болгаш ак сеткилдиг күүседип, коллективинде мактадыг ап турарлар.

Бии-Хем райкүүскомунуң иштики херектер киллдизи совет милиция хүнүн эки түңнелдерлиг уткып турар. Киллдистиң бүгү составы сагылга-чурумнуг, организастыг. Составтың бежен хире хуузу коммунистер, комсомолчулар. Ол ышкаш хөй-иниттиңи-биле харылзааны быжыглаан. «Кызыл тараачын» совхозтуң Хүтте, «Оок» совхозтуң Севиде, «Саян» совхозтуң Сушта болгаш оске-даа улуг коллективтерде профилактика чөвүлелдери ажылдап, корум-чурум үрээриниң кол үнер дозу—арагалаашкын-биле демиселди күштелдиргеи.

Иштики херектер киллдизиниң бирги дузалакчылары — эки тураның улусчу дружиналары районда—28. Оларның составында үш чүс чыгам кижи хаара туттунган. Киллдис чыл бүрүде дружинниктериң семинарын эрттирип келген. Ону бо чылдың мартта база эрттирген. Дружинниктериң дежурный-лаашкынын график ёзугаар организастап турар. Ылангыя Туранда чоннуң амыдырал хандырылга комбинадының дружинниктери бо ажылга эң-не идепкейлиг.

ЧУРУКТА: Туранда чоннуң амыдырал хандырылга комбинадының дружинниктери М. Г. Кудрин, А. Г. Кочкин, Б. М. Анай-оол олар дежурныйлаашкынче үнер мурнунда. Иштики херектер киллдизиниң дежурныйы, милициянын улуг лейтенантызы В. В. Лисин оларга тайылбыр берип тур.

В. САННИКОВТУҢ фотолары.

ДУЗАЛААР ПУНКТУЛАР—КИЖИЗИДИЛГЕНИҢ ТӨПТЕРИ

СЭКП обкомунуң XI пленуму хөй-иниттиңи корум-чурумун камгалаар, хоойлу-дүрүмнү быжыглаар талазы-биле улуг сорулганы салып, чоннуң чүрттап турар черлериниң аймы-биле ажылдарны экижидерин, олче милициянын, хөй-иниттиңи күжүн хаара тударын айыткан.

Ону амыдырага боттандырарынга микрорайоннар аайы-биле ажылдар, ылаңгыя милициянга дузалаар пунктуларны турғусканы улуг ужур-дузалыг болуп турар. Хөй-иниттиңи корум-чурум камгалалының дузалаар пунктулары эткен чылын турғустуунган. Олар ам республикада 12, а Кызылда 3. Оларны чер-черлерге турғузарынга республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бо чылдың июнь айда хүлээп алганы «Хөй-иниттиңи болгаш милициянга дузалаар пунктуларын организастаар дугайында» доклады улам таарымчалыг байдалды турғускан.

Кызыл хоорайда милициянга дузалаар баштайгы пункт Красноармейская кудумчузунуң № 168 бажында ажылдап турар. Эткен чылын оон тутустунганының дугайын микрорайонуң чүрттакчыларынга чарлаан. Ада кылыр ажылдарны хооркүүскомга чугаалажып, чаагайжыттынган дөрт өрээл бажыңы үндүрүп берип, ажылдаарынга таарымчалыг кылдыр дерээн. Ында милициянын уруглар комнатазы, участок инспектору, эш хуузунуң суду бар. Микрорайонга хөй-иниттиңи үлегерлиг корум-чурумун турғузар, чүртталга бажыңнарынга корум-чурум үрээшкиннерин боллурбас дээш хемчеглерни баш удур ап чорудуп турар.

Ол ышкаш хоорайда эки тураның улусчу дружина штабын, комсомолдуң оперативтиг отрядын база ында быжыглаан. Ол отряд кем-херек үүлгедир, корум-чурум үрээр, социалистиг өнчүнү оорлаар чоруктар-биле демиселге, чамдык корум-чурум үрээнер-биле тус-туста ажылга, кудумчу шимчээшкиниң аймы чок чоруун хандырарынга милициянга улуг дузаны чедирип турар.

Үстүнде микрорайонда профилактика ажылынга 6 депутат бөлүү, школаларын, культура-чырыдыышкын албан черлериниң төлөлекчилери, № 2 бажыңы эргелелиниң администрациязы киржип турар.

Милициянга дузалаар пунктуда ажыл-херекти ында хөй-иниттиңи чөвүлели башкарып турар. Ай саныда ажыл планын турғузуп, рейдилерни, дежурныйлаашкынны, депутаттарының хамаатыларны хүлээп алырын, эш хуу судунуң хуралын, учётта турарларның хыналдазын, лекция, беседаларны организастап турар. Ылаңгыя эмчи М. С. Симакова, хоорайның харылзаа белдириниң начальниги Н. А. Беляшоз, гороно эргелекчизи З. Ф. Борисова олар удурткан депутат бөлүктери, эш-хуузунуң судулуң активчилери пенсионерлер А. Ф. Иргит, С. М. Танов олар болгаш өскелер-даа ында ажылды идепкейлиг чорудуп келген.

Оок эңгыда ында милициянын уруглар комнатазының 23 кижи составтыг хөй-иниттиңи чөвүлелин № 6 школада парторганизация секретары Ф. Н. Дубатова удуртуп турар. Уруглар комнатазы ол чөвүлелге болгаш штаттан дашкаар 8 инспекторуга даянгаш назы четпээнериниң кем-херек үүлгедишкиннерин болдурбас дээш профилактика ажылын, рейдилерни, хыналдаларны кылып, дагдыныышкын талазы-биле ажылдарны организастап турар.

Бажың эргелеленің чанында «Бригантина» клубту турғускан. Ында техниктиг чугаадылга, спорт секциялары элээди уруглар солуп ажыл-херектерже хаара тутканы. Чайын милицияга дузалаар пунктунуң сүмези-биле элээн хөй элээди уруглар шеригжиткен спортчу — күш-ажыл лагериче, студентилериниң тудуг отрядтарынче чорутканы. Бо ажылдар назы четпээнерге эки салдарны чедирип, коллективизмге, сагылга-чурумга чаңчыктырарынга идигин берген. Ол ажылдарны милициянын уруглар комнатазының инспектору, милициянын улуг лейтенантызы Н. Т. Скрипкина удуртуп турар.

Милициянын болгаш хөй-иниттиңи ажылды ынчаар бир демниг чорудуп келгениниң түңнелинде ол микрорайонуң девискээринде кем-херек үүлгедир, корум-чурум үрээр чоруктар сөөлгү үеде кызырылган. Учётта турар кижилер-биле профилактика ажылының ажыктыы бедип, арагалаашкынга болгаш алкоголизмге удур демиселге чамдык түңнелдер чедип алган.

В. САННИКОВ,
ИХМ-ниң политкилдизиниң инструктору.

ШЕВЧЕНКОНУҢ ЧУРТУНДА

Совет кижилериниң аңы-дуңма наймралын улам быжыглаарынга, ханылажын харылзажырынга, чоокшулажын төрелдештирериңе чечен чогаал бир улуг күш бооп турар.

1964 чылда Украинаның улуг шүлүкчүзү Тарас Шевченконун чамдык шүлүктериниң чыындызы тыва дылга «Дүш» деп эттыг үнүп келген. Кайгамчык ыраажының чогаалдарын Степан Сарыг-оол, Сергей Пюрбю, Олег Саган-оол, Салим Сүрүн-оол, Кызыл-Эник Кудажы, Монгуш Өлчей-оол, Алдын-оол Даржаа, Екатерина Танова, Монгуш Доржу олар очулдурган. Мен ол номда киргилээн шүлүктерин чылдар барымдаалап чысказ, аттарын орус-тыва дылларга кожалаштыр кирип, редактору болган мен. Бир эскерип билген чүвем —шүлүктү чүгле шүлүкчү кижи очулдурар болза, чечени көстүр. Бистиң бо чогаалчыларывыс украин чоннуң ыылгарангай шүлүкчүзүн ёзулуг-ла тыважыдып ыыдаан болгаш, улуг белекти биске берген деп бодаар мен. Кандыг очулдурукчу чүү кылып ыыдаарын шилип алыры — хорыысалгалыг ажыл. Сөөлгү чылдарда делегейниң болгаш орустуң Александр Пушкин, Михаил Лермонтов ышкаш чогаалчыларының хүннери болу бээргеолларның чогаалдарын чамдыкта «албадаткап, эмчи болган» дээн ышкаш, душкан кижилер очулдура бээр бачым чоруктар хомудалгыг. Чевен очулганы номчуурга, дузу чок хымыраан-биле дамей болуруп номчукчу эки билир. Хуу бодалым—шүлүктерни шүлүкчү очулдуруп ыыдаар.

Украинаның чогаалчылар эвилелиниң 1970 чылда белек алган мен. «Сылдыстар» деп аттыг чыындыда Владимир Маяковскийдеи эгелээн чүс чээрби ажыг чогаалчыларның шүлүктери киргилээн. Чечен сөстүң кайгамчык мергеннериниң аразында мээн адым киргеши — менээ аас-кежиг болган. Ук чыындыда мээн «Ленинге өрээткен мен» деп шүлүглелимни билдингир шүлүкчү Юрий Петренко очулдурган болган. Мээн чогаалым Тарас Шевченконун дылында парлаттынган боорга, сактырымга, Украинада чоруп турар ышкаш болган мен.

М. КЕНИН-ЛОПСАН.

БАЙЫРЛАЛ ХҮННЕРИНДЕ

НОЯБРЬ 8-ТЕ

Хөгжүм-шин театрынга «Долуманың хуулгаазыны» (К. К. Кудажы) деп шин **19.00** шакта болур.

Хөгжүм-шин театрынга хосгуг хүрешке, № 14, 15 школаларның, политехникумунуң башкы институдунуң, Күш-культура бажыңының спорт залдарынга волейболга болгаш баскетболга маргылдаалар 10 шактан уламчылаар.

Культураның болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг парыгында бильярд, теннис, шыдыраа залдары 10.00 шактан ажылдап турар. «Энергетик», «Енисей» культура бажыңнарынга дыштанылга кежээлери 20.00 шактан эгелээр.

Шыдыраа клубунга дүрген мартылдаага күзелдиглер **11 шакта** киржип болур.

«Тайга» станцияга **«Спартак»** эки тура ниитилелдиң коллективтериниң хаах талазы-биле **кышкы спортчу сезонунуң ажыдыышкыны 11.00** шакта болур.

НОЯБРЬ 9-ТА

Хөгжүм-шин театрынга «Хораган идиктер» (А. Файзи, Т. Гиззат) деп шин **19.30** шакта болур.

Культура болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг парыгында бильярд, теннис, шыдыраа залдары 10.00 шактан ажылдап турар. «Энергетик», «Енисей» культура бажыңнарынга дыштанылга кежээлери 20.00 шактан эгелээр.

Шыдыраа клубунга 11 шактан хоорайның **шыырак шыдыраачызы хөй кижи-биле** харыысалгалыг ужурлуг.

ХООРАЙНЫҢ ДЫШТАНЫР ХҮН ШТАВЫ.

Телевидение

НОЯБРЬ 8-ТЕ

МОСКВАДАН

12.00—Дамчыдылгалар программазы.
12.05—Медээлер.
12.10—Аныяк көрүкчүлер театры. **«Тимур Фрунзе»** деп телешиниң баштайгы көргүзүү. 1-ги кезээ.
13.30—Өөнүт телекөргүзүү. **«Музыкалыг киоск».**
14.00—Өөнүт телекөргүзүү. **«Аныяктар».** Уран-чечен фильм.
15.30—Өөнүт телекөргүзүү. Спортчу гимнастиканың мастерлери. Варнага болган делегей чемпионадының түңнелдерине хамаарыштыр.
16.20—**«Болур-даа, болбас-даа ышкаш».**
17.20—Өөнүт телекөргүзүү. **«Күдээлер мөөрейн».** К. Листовтуң опереттазы. Ленинградтың хөгжүм-каткы-хег театрының шинзи.
19.00—Эртем болгаш техника талазы-биле 1974 чылда ССРЭ-ниң Күрүне шаннаалдарының лауреаттары.
19.30—Медээлер.
19.40—Өөнүт телекөргүзүү. **«Цемент»** деп уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 2-ги сериязы.
20.50—21.00—Чапсар.
21.00—Өөнүт телекөргүзүү. **«Совет Эвилели—даштыкы аалчыларың көргенин ёзугаар».**
21.15—Өөнүт телекөргүзүү. Останкинода байырлыг кежээ.
23.00—**«Ye».** Информастыг программа.
23.30—00.30—Өөнүт телекөргүзүү. **«13 сандай»** деп хөгжүлдер телетеатры.

НОЯБРЬ 9-ТА

МОСКВАДАН

12.00—Дамчыдылгалар программазы.
12.05—Медээлер.
12.10—Аныяк көрүкчүлер театры. **«Тимур Фрунзе»** деп телешиниң баштайгы көргүзүү. 2-ги кезээ.
13.40—Өөнүт телекөргүзүү. **«Ыр-7».**
14.00—**«Совет Эвилелинге баран бооп тур мен».**
15.00—Спортчу программа.
15.40—Өөнүт телекөргүзүү. **«Кино даян-чоруктарының хлуву».**
16.40—Өөнүт телекөргүзүү. **«Кижилер болгаш дүрзүлер»** деп уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү.
18.00—**«Ye».** Информастыг программа.
18.30—**«Сеткилдың ханызындан».** Минск областың Вилейск районунуң «Любань» совхозунуң ажыл-ишчилери-биле ужуражылга.
20.15—Литература болгаш уран чүүл талазы-биле 1974 чылда ССРЭ-ниң Күрүне шаннаалдарының лауреаттары.
20.50—21.00—Чапсар.
21.00—Өөнүт телекөргүзүү. Эстрада артистериниң Бүгү-эвилел конкурузу. Түңнел концерт.
23.00—23.30—**«Ye».** Информастыг программа.

НОЯБРЬ 10-ДА

МОСКВАДАН

13.30—Дамчыдылгалар программазы.
13.35—Өөнүт телекөргүзүү. Мультфильмнер программазы: **«Оо дугаарлыг трамвай», «Элезин кижи».**
14.05—Медээлер.
14.15—**«Силериң бажыңыңардда»** деп көрүкчүлериниң чагыын өзугаар музыкалыг программа.
14.45—**Эфирде — «Аныяк назын».** Аныяктарның бүгү делегей хүнү.
15.15—**«Цирк оттары».**
16.05—**«Кижи, Чер, Октаргай».** Дамчыдылганы Совет Эвилелиниң Маадыры, ССРЭ-ниң ужудукчу-космонавтызы В. И. Севастьянов чорудар.
16.35—Өөнүт телекөргүзүү. **«Сек, сек, биче сек».** Уран-чечен фильм.
18.00—**«Ye».** Информастыг программа.

КЫЗЫЛДАН

18.30—Телемедээлер.
18.45—Уругларга. **«Чалгаа дугуйлар дутайында».** Эртем-тайылбырлыг телефильм.
19.00—Телемедээлер.
19.10—Чарлалдар, реклама.

МОСКВАДАН

19.15—Өөнүт телекөргүзүү. **«Бөгүн—Совет милициянын хүнү».** ССРЭ-ниң иштики херектер министри Н. А. Шелоковтуң парлалга конференциязы.

КЫЗЫЛДАН

19.45—**«Хөй-иниттиңиң корум-чурумунуң камгалалында».** Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

20.20—«Чечен чогаалдарының экранчыдылгазы». **«Кежээ-даа, эртен-даа эрти».** Уран-чечен фильм.
21.50—Классиктиг музыканың концерти.
22.15—**«Каяа-даа, кажан-даа чырыдып чоруур».** В. Маяковскийниң шүлүктери. РСФСР-ниң улустуң артизи Д. Журавлев номчуур.
23.00—23.30—**«Ye».** Информастыг программа.

НОЯБРЬ 11-ДЕ

КЫЗЫЛДАН

18.00—**«Хаалгачы».** Телефильм.
18.50—Урууларга. **«Хензигбей».** Дамчыдылга.
19.20—Школачыларга. **«Дөрт аттың клуву».** Дамчыдылга.
19.30—**«Ивашканың ужуралдары».** Телефильм.
19.45—Телемедээлер.
20.00—**«Крымның бройлерлери».** Телефильм.
20.15—**«Көдээнің амыдыралы»** Дамчыдылга.
20.45—**«Кадыр».** Телефильм.
21.00—Телемедээлер.
21.10—Чарлалдар, реклама.
21.15—**«Дмитрий Гнадюк ыраап тур».** Телеконцерт.
21.35—23.00—**«Ынакшыл дугайында бодал».** Телешин.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

НОЯБРЬ 8-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: **«Тоннел ужунда чырык»** 9.40, 11.30, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: **Киночыында** 9.00, 10.30, **«Проша дажы»** 12.00 13.50, 15.40, **«Хүлээлгезин күүседип турар»** 17.30, 19.20, 21.10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Черлик ыт Динго»** 10.20, 12.00, **«Өске төрел»** 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Кара капитан»** 13.00, 14.40, 16.20, 18.00 19.40 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА БАЖЫҢЫНГА: **«Эш генерал»** 16.00, 18.00, **«Биче оглунуң кудумчузу»** 12.00 шактарда.

НОЯБРЬ 9-ТА

«НАЙЫРАЛ»: **«Тоннел ужунда чырык»** 9.40, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: **Киночыында** 8.50, 10.10, **«Проша дажы»** 11.50, 13.40, 15.30, **«Дээрги прокуроргa роза чечектер»** 17.20, 19.20, 21.20 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **Мультфильмнер** 10.00, **«Капрон четкилер»** 13.00, **«Парижке оорлаашкын»** (2 сериязы кады) 15.00, 17.30, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Мандат»** 13.00, **«Өске төрел»** 14.40, 16.30, 18.20, 20.10 шактарда.

НОЯБРЬ 10-ДА

«НАЙЫРАЛ»: **«Тоннел ужунда чырык»** 9.40, 11.30, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: **Киночыында** 8.50, 10.10, **«Проша дажы»** 11.50, 13.40, 15.30, **«Дээрги прокуроргa роза чечектер»** 17.20, 19.20, 21.20 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **Мультфильмнер** 11.00, **«Робинзон Крузонуң амыдыралы болгаш элдептиг ужуралдары»** 13.00, **«Парижке оорлаашкын»** (2 сериязы кады) 15.00, 17.30, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Мандат»** 13.00, **«Өске төрел»** 14.40, 16.30, 18.20, 20.10 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА БАЖЫҢЫНГА: **«Биче оглунуң кудумчузу»** 12.00, **«Бадыышкынның булуңу»** (2 сериязы кады) 18.00 шактарда.

НОЯБРЬ 11-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: **«Дмитрий Кантемир»** 9.30, 11.15, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: **Киночыында** 10.00, **«Ак флюгер»** 11.30, 15.00, **«Тоннел ужунда чырык»** 13.10, 16.40, 18.30, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Хүлээлгезин күүседип турар»** 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Булуттар»** 15.00, **«Парижке оорлаашкын»** (2 сериязы кады) 16.40, 19.20 шактарда.

«ЭНЕРГЕТИК» КУЛЬТУРА БАЖЫНЫНГА: **«Өске төрел»** 18.00, 20.00 шактарда.

Солунның дараазында номери ноябрь 12-де үнер.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ Индекс 567000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 24—63, редакторнуң оралакчыларының 35-24, пропаганда киллдизинин 23-54, харыысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал киллизинин 37-13, культура киллдизинин 23-54, өдза ажылагый киллдизинин 21-47, үлетүүр киллдизинин 22-64, чагаа киллдизинин 41-27, информация база совет турғузуг киллдизинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларының 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу бажын № 1)).

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тиражы 16056. ЧАГЫГ № 261. ТС—01156